

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи
ступеню магістр

студента Мофи Івана Вікторовича

(ПІБ)

академічної групи 072М-20з-1 (заочна форма навчання)

(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування

(код і назва програми)

на тему: «Управління фінансово-господарською діяльністю
сільськогосподарських підприємств на прикладі СТОВ «Гончарово»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Соляник Л.Г.	84	добре	
Рецензент	Ходак О.		вдмінно	
Нормоконтролер	Федорова О.Г.	82	добре	

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

Єрмошкіна О.В.

(прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2021 року

ЗАВДАННЯ

**на кваліфікаційну роботу
ступеню магістр**

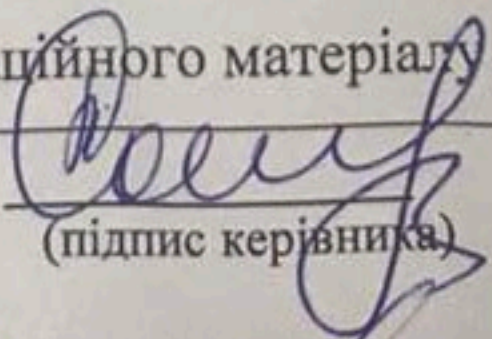
студенту Мофі І.В. академічної групи 072М-203-1
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

На тему: «Управління фінансово-господарською діяльністю
сільськогосподарських підприємств на прикладі СТОВ «Гончарово»
затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від 16.12.2021 р. №1065-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	04.10.2021- 15.10.2021
Розділ 1	Теоретичні засади фінансово-господарської діяльності та її роль в структурі управління підприємством	18.10.2021- 29.10.2021
Розділ 2	Аналіз фінансово-господарської діяльності СТОВ «Гончарово»	01.11.2021- 26.11.2021
Розділ 3	удосконалення науково-методичних підходів до управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарських підприємств	29.11.2021- 10.12.2021
Розділ 4	Обґрунтування напрямів удосконалення фінансово-господарської діяльності СТОВ «Гончарово» та оцінка їх ефективності	13.12.2021- 31.12.2021
ВИСНОВКИ		04.01.2022- 06.01.2022
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	10.01.2022- 11.01.2022

Завдання видано

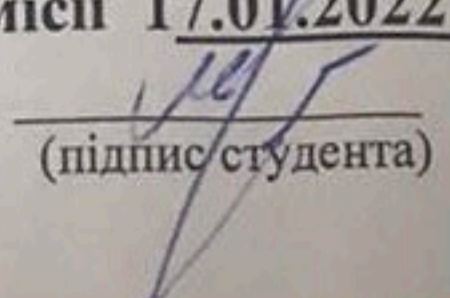

(підпис керівника)

Соляник Л.Г.
(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 27.09.2021 р

Дата подання до екзаменаційної комісії 17.01.2022 р.

Завдання прийнято до виконання

(підпис студента)

Мофа І.В.
(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Мофа І.В. Управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарських підприємств на прикладі СТОВ «Гончарово» - Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2022.

У магістерській роботі досліджено теоретичні та методичні засади управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарських підприємств. Проаналізовані основні сучасні підходи, щодо управління фінансовими ресурсами. Розглянуті основні шляхи ефективного управління фінансами в умовах невизначеності. Проаналізований фінансовий стан підприємства СТОВ «Гончарово», рівень рентабельності, ліквідності та фінансової стійкості. Удосконалено методичні підходи до управління фінансовими ресурсами підприємства, досліджені фактори, які впливають на її формування. Обґрунтовано використання оптимізаційних моделей при управлінні фінансуванням вирощування продукції. Запропоновано проект вирощування нішевої продукції та визначено його ефективність.

ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ, ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ,
ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ, ОПТИМІЗАЦІЯ, ПРИБУТОК.

ANNOTATION

Mofa I.V. Managing financial and economic activities of agricultural enterprises (in terms of Goncharovo ltd) - Qualification work on the rights of the manuscript.

Master's qualification in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance". - Dnipro University of Technology, Dnipro, 2022.

In the master's thesis the theoretical and methodical bases of management of financial and economic activity of agricultural enterprises are investigated. The main modern approaches to financial resources management are analyzed. The main ways of effective financial management in conditions of uncertainty are considered. The financial condition of the company Goncharovo ltd, the level of profitability, liquidity and financial stability are analyzed. Methodical approaches to management of financial resources of the enterprise are improved, the factors influencing its formation are investigated. The use of optimization models in the management of financial resources is substantiated and the capital structure is determined. The improvement of the organizational and economic mechanism of financial management of the enterprise is offered.

FINANCIAL AND ECONOMIC ACTIVITY, FINANCIAL RESOURCES,
FINANCIAL PLANNING, OPTIMIZATION, PROFIT.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ РОЛЬ В СТРУКТУРІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	11
1.1. Теоретичні засади фінансової діяльності та її ролі в структурі управління підприємством	11
1.2. Нормативно – правове забезпечення фінансової діяльності підприємств України	22
1.3. Методичні підходи до управління фінансово-господарською діяльністю підприємства	26
Висновки по розділу 1.....	32
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТОВ «ГОНЧАРОВО».....	34
2.1 Аналіз фінансового стану сільськогосподарської галузі України	34
2.2. Загальна характеристика фінансового стану СТОВ «Гончарово».....	39
2.3. Аналіз фінансової стійкості та ліквідності СТОВ «Гончарово».....	53
2.4 Аналіз фінансових результатів СТОВ «Гончарово».....	57
Висновки по розділу 2.....	61
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	65
3.1 Визначення факторів, що впливають на результати фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства	65
3.2. Обґрунтування комплексної моделі управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського підприємства в умовах невизначеності	72

3.3. Управління собівартістю сільськогосподарської продукції.....	79
Висновки по розділу 3.....	87
РОЗДІЛ 4. ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТОВ «ГОНЧАРОВО» ТА ОЦІНКА ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ	88
4.1. Удосконалення фінансово-господарської діяльності за допомогою бізнес-проекту щодо вирощування нішевої бобової культури	88
Розрахунок параметрів оптимізаційної моделі та їх вплив на	
4.2. прогностичні результати фінансово-господарської діяльності підприємства	95
Висновки по розділу 4.....	104
ВИСНОВОК.....	106
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	110
ДОДАТКИ	116

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах поточної нестабільності ринку, вітчизняні компанії повинні постійно підтримувати свої позиції та стежити за змінами на зовнішньому та внутрішньому ринку всередині компанії. Крім цих умов, є ще одна особливість підприємств аграрного сектору – це сезонність, тобто різниця між часом виробництва та робочим часом. Оскільки конкуренція на ринку товарів і послуг у цій галузі є особливо високою, підприємства повинні не тільки стежити за якістю та кількістю реалізованої продукції, а й впроваджувати інноваційні технології, які дозволяють не тільки скоротити час виробництва, підвищити якість готової продукції, а й забезпечити необхідні умови для працівників. Ці умови спонукають органи управління компанії враховувати ризики та знаходити раціональні рішення для повноцінного функціонування компанії, збутової та фінансової частини. Тому важливе місце в процесі фінансового менеджменту займають аналіз фінансово-економічного стану, а також планування та прогнозування. Тобто завдяки аналізу фінансового стану підприємства можна оцінити реальний внутрішній стан та ефективність його функціонування. На основі якісно розрахованих та обґрунтованих аналітичних даних можна запровадити методи покращення фінансового стану підприємства. Фінансово-економічне планування дозволяє відслідковувати динаміку вашої мети за різні періоди календарного року. Завдяки правильно розрахованим та ефективно впровадженим методам фінансового менеджменту підприємство може адаптуватися як до внутрішніх, так і до зовнішніх змін, оскільки планування враховує всі ризики.

Проблеми управління фінансовими ресурсами підприємств обговорюються у численних працях українських та зарубіжних вчених», зокрема таких, як: Євтухов О.Т., Демчук Н.І., Занько В.В., Фурик В.Г., Бердар М.М., Базецька Г., Поддєрьогіна А., Родіонова В., О. Бандурка, П. Орлов, Бланк І., О.Д. Данілов, Т.В. Паєнтко та інші.

Однак існуючий механізм управління фінансово-господарською діяльністю навіть професіоналів високого рівня на підприємствах вимагає застосування сучасних рекомендацій щодо управління фінансовими справами. На практиці методи фінансового планування є застарілими і не завжди прибутковими. Порядок управління фінансово-господарською діяльністю недосконалий і не враховує фінансову реалізація. Тому постає питання про створення ефективної моделі управління.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та удосконалення методичних підходів до управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського підприємства.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких наукових завдань:

- систематизовано теоретичні підходи до управління фінансово-господарською діяльністю;
- проаналізовано ефективність управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського підприємства;
- удосконалено методичні підходи до управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського підприємства;
- доведена ефективність впровадження запропонованих методичних підходів до управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського підприємства.

Об'єктом дослідження є процес удосконалення методичних підходів до управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського підприємства.

Методи дослідження. У дослідженні використовувався статистичний метод при дослідженні підприємства; загальнонаукові методи аналізу, узагальнення в дослідженні та узагальнення зарубіжного та вітчизняного

досвіду управління фінансовими ресурсами підприємства; економіко-математичний метод - при розробці моделі фінансового управління підприємством, абстрактно-логічний - в обґрунтуванні та узагальненні теоретичних висновків і практичних рекомендацій.

Для розрахунку та обробки інформації використовуються такі методи дослідження, як групування, порівняння, показники середніх і відносних значень, методи графічного зображення.

Емпіричною основою є результати економічних досліджень, зарубіжний та вітчизняний досвід підприємств, інформаційне забезпечення – законодавчі та нормативні акти, журнали та монографії.

Наукова новизна одержаних результатів.

В результаті досліджень, автором удосконалено методичний підхід до управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського підприємства на основі комплексного підходу, який, на відміну від існуючого, дозволяє побудувати оптимальну структуру посівної площі з урахуванням впровадження нішевої продукції, що дозволить підприємству вийти зі збитковості.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні та практичні положення роботи, сформульовані висновки та пропозиції, розроблені методичні рекомендації щодо оптимізації структури капіталу, можуть бути використані підприємством в процесі оцінки та управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського підприємства.

Особистий внесок автора. Кваліфікаційна робота є самостійною науковою працею. Усі результати, викладені у роботі, отримані автором особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження та їхнє практичне значення були викладені у науковій статті наукового видання, включеного до переліку наукових фахових видань України (Соляник Л.Г., Мофа І.В., Гужва Н.О. Управління фінансовою діяльністю підприємств в

умовах діджиталізації бізнес – процесів. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2021. №3(75). С.155- 164.)

Публікації: Результати кваліфікаційної роботи опубліковані у фаховому виданні обсягом 0,38 у.д.а.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу чотирьох розділів і висновків, загальний обсяг роботи становить 116 сторінок. Робота містить 27 таблиць, 13 рисунків, список використаних джерел зі 63 найменувань, 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ РОЛЬ В СТРУКТУРІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1. Теоретичні засади фінансової діяльності та її ролі в структурі управління підприємством

Сучасні ринкові умови вимагають від компаній збереження «статусу» і постійно розвиваються через жорстку конкуренцію. Враховуючи це, слід зазначити, що компаніям необхідно впроваджувати методи фінансового менеджменту, щоб знайти найбільш прийнятний варіант управління фінансово-господарської діяльності підприємства.

Спочатку розглянемо поняття «фінанси». Лондар С. Г. дає найширше визначення поняття «фінанси». Це визначення охоплює не лише обіг на мікрорівні, а й на макрорівні та охоплює основні ознаки фінансів (правова база, фінансові відносини, специфіка фінансового регулювання).

Тому, на думку дослідника, фінанси регулюються в конкретній галузі права за допомогою спеціальних методів, прийомів та інструментів грошових потоків, що вимірюються в еквіваленті готівки, що обертаються в національній економіці шляхом створення грошової системи на макро-і мікрорівні, а в кінцевому підсумку забезпечують здійснення процесів створення, розподілу, перерозподілу ВВП, національного доходу та національного багатства і супроводжуються виникненням економічних зв'язків між усіма учасниками цих процесів.[1, с. 10]

Також тлумачення терміну «фінанси» можна знайти в науковій літературі О. Бандурка та П. Орлової. Вчені трактують це поняття з точки зору макроекономічної системи. Також вчені наголошують на розмежуванні понять «гроші» і «фінанси». Так, гроші — це особливий товар, загальний еквівалент, а фінанси — економічні відносини, що реалізуються за рахунок грошей. Таким чином, «фінанси» — це система певних економічних відносин, за допомогою

яких у формі грошей, шляхом створення та використання в суспільстві спеціальних цільових фондів здійснюються процеси розподілу національного багатства, сукупного суспільного продукту та національного доходу з метою досягнення соціальної -економічний розвиток у напрямку суспільства. [2, с. 8]

Таким чином, об'єднавши ці визначення, можна сформулювати визначення фінансів як системи економічних відносин, обмежених нормативно-правовою базою, завдяки функціонуванню системи грошових фондів відбувається створення, розподіл і перерозподіл ВВП, національного доходу та його супроводження. через взаємодію всіх учасників.

Отже, знаючи визначення поняття «фінанси», спробуємо дати визначення поняття «корпоративні фінанси». Г. Базецька пояснює термін «корпоративні фінанси» як сукупність економічних відносин, що обслуговують створення, розподіл і використання різноманітних фондів підприємства з метою забезпечення його сталого та безперебійного виробничого процесу та досягнення максимального прибутку..[3, с. 14]

Демчук Н.І. розглядає фінанси підприємств як сукупність економічних зв'язків, пов'язаних із рухом коштів, а саме їх створенням, розподілом та використанням у господарській діяльності підприємств. Вчений також зазначає, що сутність фінансів підприємств виявляється в їхніх функціях, зокрема:

1. Функція накопичення полягає в мобілізації та накопиченні фінансових ресурсів у процесі виробничо-фінансової діяльності.

2. Розподіл - у розподілі та використанні фінансових ресурсів для забезпечення діяльності та соціально-економічного розвитку підприємства.

3. Контрольна функція виявляється у здійсненні безперервного контролю за створенням і використанням фінансових ресурсів у процесі відтворення..[4, с. 98-100]

Зянько В.В. розділяє загальне визначення фінансів підприємства окремо від визначення фінансів як економічної категорії. Корпоративні фінанси, таким чином, - це грошові кошти та запаси, які мають грошову оцінку та забезпечують процес виробництва товарів і послуг на рівні окремого

підприємства. З точки зору економічної категорії фінанси можна виправдати як систему економічних зв'язків підприємств з державними і торговельними структурами та власними працівниками у сфері створення, розподілу та використання коштів підприємства [5].

Система фінансових відносин компанії представлена на рис. 1.1.

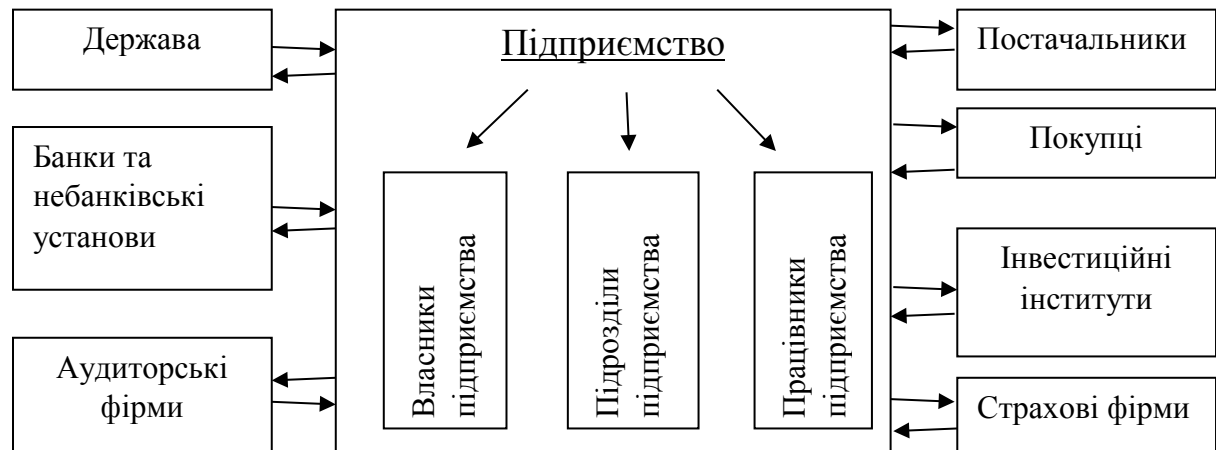

Рис. 1.1. Система фінансових відносин підприємства

Доцільно також розглянути поняття «фінансові ресурси підприємства», оскільки саме через них розкривається сутність управління.

Повернемося ще раз до наукових публікацій О. Бандурка та П. Орлова. Вчені визначають «фінансові ресурси підприємства» як грошові фонди спеціального призначення, створені в процесі поділу та перерозподілу національного багатства, загального суспільного продукту та національного доходу та використовуються на статутні цілі підприємств. [2, с.9]

Г. І. Базецька тлумачить це визначення таким чином: фінансові ресурси підприємства – сукупність власних грошових надходжень та зовнішніх доходів (коштів, зібраних і позичених), наявних у суб'єкта господарювання та призначених для виконання фінансових зобов'язань підприємства, фінансування поточних витрат, пов'язаних з розвитком підприємства, виробничо-економічне стимулювання. [3]

М. Бердар трактує це визначення як власний та позиковий капітал підприємства, який використовується для створення власних активів та

здійснення виробничо-фінансової діяльності з метою отримання доходу, прибутку. [6, с. 6-12]

Поєднуючи погляди вчених з трактуванням цього поняття, можна зробити висновок, що сутність фінансів підприємства вперше розкривається як системи економічних зв'язків, що формуються в результаті грошових потоків у господарській діяльності підприємства і проявляються через функції фінансування (тобто шляхом накопичення, розподілу, використання та контролю). На мою думку, більш широке та змістовніше визначення дає Н. І. Демчук, оскільки воно поєднує визначення корпоративних фінансів на основі тлумачення фінансів.

Доречним буде також додати визначення корпоративного фінансового менеджменту. ДСТУ ISO 9004 - 2001 стверджує, що управління фінансовими ресурсами підприємства включає діяльність, спрямовану на визначення попиту на фінансові ресурси та їх джерела [7]

У науковій літературі управління фінансовими ресурсами трактується переважно як одна з функцій фінансового менеджменту з точки зору системного та процесного підходу. Байрак О.М. розробив систему підходів до інтерпретації управління фінансовими ресурсами підприємства, як показано в таблиці 1.1.

Кожна система має певні особливості, на думку вченого І.Т. Балабанова, «фінансова система є складною, динамічною і відкритою системою» [8, С. 51]. Система управління фінансовими ресурсами — це сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих форм, методів і принципів, необхідних для управління фінансовими ресурсами.

Ця система буде вважатися ефективною лише в тому випадку, якщо вона дозволить не тільки раціонально використовувати наявні ресурси, а й забезпечить системний пошук можливостей для подальшого розвитку підприємства.

Таблиця 1.1

Система підходів до визначення корпоративного фінансового менеджменту.

Підхід до управління фінансовими ресурсами	Визначення
Комплексний	Він базується на комплексі заходів, які призводять до стратегічних змін в управлінні фінансовими ресурсами і дозволяють компанії бути стратегічно орієнтованою.
Системний	Ціле, що складається із взаємозалежних частин, кожна з яких певною мірою характеризує ціле.
Ситуаційний	Полягає в тому, що пріоритет методів управління визначається ситуацією, що відповідає умовам зовнішнього і внутрішнього середовища.
Процесний	Розглядає управління фінансовими ресурсами як низку безпосередньо пов'язаних видів діяльності. Ці види діяльності, кожна з яких є процесом сама по собі, багато в чому визначають кінцевий результат.
Системно-ситуаційний	Поєднання двох системних і ситуативних підходів, кожен з яких описується окремо, але розглядається як єдине ціле.
Логістичний	Полягає в ефективному управлінні фінансовими ресурсами та супутніми матеріально-інформаційними ресурсами.
Портфельний	Запланований набір проектів, включених до стратегії, спрямованих на досягнення конкретних стратегічних цілей, що реалізуються в рамках конкретного планування та обсягу фінансових ресурсів.
Комплексно-системний	Є поєднанням інтегрованого та системного підходу. Методологія цього підходу полягає у розгляді певних систем у комплексі видів діяльності.

На думку Байрака О.М. та на основі виведеної системи підходів до визначення корпоративного фінансового менеджменту, трактує це визначення як системний і безперервний вплив суб'єкта управління на фінансові ресурси з метою раціонального формування, розподілу та ефективного використання їх в операційній, фінансовій та інвестиційній діяльності. При управлінні фінансовими ресурсами підприємств слід дотримуватись комплексного системного підходу. Такий підхід дозволить компаніям системно і комплексно проводити політику джерел створення та використання фінансових ресурсів з метою максимізації прибутку з мінімальним ризиком. Для досягнення мети

управління необхідно створити управлінську інформаційну базу, проаналізувати стан фінансових ресурсів та визначити їх потреби, створити оптимальну структуру фінансових ресурсів, спланувати розподіл коштів та їх ефективне використання. [9, с. 195].

Поддєрьогін А. М. зазначає, що фінансовий менеджмент – це сукупність цілеспрямованих методів, операцій, важелів, санкцій, способів впливу на різні види фінансових відносин з метою досягнення певного результату. [10, с. 9-11]. Фіщук Н. Ю., Голишевська А. А. зазначають, що процес фінансового управління – це процес зміни функцій, за допомогою яких суб'єкт господарювання впливає на об'єкт – фінансових потоків з метою їх оптимізації та отримання кінцевого результату виробництва..[11] Шелудько В. М. говорить, що система фінансового менеджменту підприємства передбачає прийняття фінансових рішень щодо управління фінансовими ресурсами підприємства, а також фінансових відносин, які виникають у процесі руху грошових коштів. [12].

На думку дослідника, фінансовий механізм — це система фінансового управління, спрямована на організацію взаємодії фінансових відносин і грошових коштів з метою оптимізації їх впливу на кінцеві результати його діяльності. Оптимальна взаємодія фінансових відносин досягається за допомогою всіх фінансових категорій (дохід, прибуток, амортизація, оборотні кошти, кредит, бюджет, податки), нормативів, різноманітних стимулів, пільг, санкцій та інших фінансових важелів.[6. с. 28]

Тому, як бачимо в системі управління фінансовими ресурсами, крім об'єкта діяльності, існують методи, важелі та нормативна база, що забезпечують процес управління..

Паньков В.А. доповнює таке тлумачення «управління фінансами» його основним інструментом — фінансовим менеджментом. Автор зазначає, що фінансовий менеджмент є основним елементом управління, оскільки «управління» можна визначити як загальну характеристику діяльності, а «менеджмент» – як систему форм і методів конкретного управлінського впливу

на суб'єкта ринкових відносин. Вчений також дає більш детальне визначення цих термінів.

Тому пропонується розглядати корпоративне фінансове управління як процес впливу на фінансові відносини з метою їх зміни відповідно до пріоритетних напрямів діяльності компанії, у тому числі шляхом використання фінансового менеджменту.

У свою чергу, сутність фінансового менеджменту пропонується розуміти як комплексний практичний вплив на працівників фінансових служб з метою вироблення та реалізації управлінських рішень, спрямованих на найбільш вигідне створення, розподіл і використання фінансових ресурсів підприємства. Тому фінансовий менеджмент є саморегульованою підсистемою управління на рівні комерційної організації, яка взаємодіє із зовнішнім середовищем, і її функціонування спрямоване на досягнення загальних цілей корпоративного управління.

Крім того, науковець відзначає важливість існування окремого спеціалізованого підрозділу, підкреслюючи важливість фінансового менеджменту, його провідну роль у загальній фінансовій політиці, у досягненні ефективності діяльності кожної комерційної структури в цілому. Основною метою фінансового менеджера є планування господарської діяльності підприємства на коротко- та довгострокову перспективу відповідно до потреб ринку та можливостей наявних ресурсів з метою отримання оптимального кінцевого результату, а також підтримання прийнятні темпи зростання економічного потенціалу.[13, с. 275-278]

Із думкою Паньков В.А. погоджується і О.М. Бандурка, який також підкреслює існування фінансового підрозділу на підприємстві та трактує поняття як фінансову роботу. Фінансова робота — це діяльність, спрямована на забезпечення виробництва фінансових ресурсів та контроль за дотриманням фінансової дисципліни. Фінансову роботу на підприємстві можна поділити на: фінансове планування, оперативну фінансову роботу, контрольно-аналітичну

роботу. Відповідно, структура фінансового відділу має керуватися цим принципом.

Ця схема чітко показує, що вся робота фінансового відділу взаємозалежна і взаємопов'язана. Однак організаційна структура цього підрозділу може відрізнятися залежно від розміру підприємства та виду діяльності, що ведеться. [2, с. 26]

Фінансова діяльність на підприємстві спрямована на вирішення таких основних завдань:

- Фінансова підтримка повсякденної діяльності компанії.
- Пошук резервів для збільшення доходів, прибутків, прибутковості та платоспроможності.
- Виконання фінансових зобов'язань перед суб'єктами господарювання, бюджетом, банками.
- Мобілізація коштів у розмірі, необхідному для фінансування подальшого розвитку підприємства.
- Контроль за ефективним, цільовим розподілом та використанням коштів. [14, с. 172-180]

Контроль за використанням коштів може бути ефективним, якщо він охоплює всі ланки фінансової діяльності підприємства. Крім того, цей контроль має бути безперервним і доповнюватись комплексним аналізом фінансового стану підприємства. [2, с. 26]

Для пояснення значення терміна «фінансова діяльність підприємства» звернемося до економічних наукових джерел (табл. 1.2). Отже, у сучасній науковій літературі існують два підходи до розуміння сутності фінансової діяльності підприємства:

- 1) дієвий підхід, згідно з яким під досліджуваним терміном розуміється конкретна фінансова діяльність підприємства, фінансової організації тощо;

2) системний підхід, згідно з яким фінансова діяльність підприємства - це система або сукупність різноманітних заходів (операцій), що змінюють фінансові ресурси суб'єкта господарювання.

Таблиця 1.2

Сутність фінансової діяльності підприємства в економічній літературі

Автор (джерело)	Визначення
Брігхем Є. [15]	діяльність, пов'язана з організацією фінансів підприємства та реалізацією відповідно до цілей та припущень стратегії економічного розвитку суб'єкта господарювання.
Любенко Н.М. [16]	система використання різноманітних форм і методів фінансового забезпечення функціонування підприємства та досягнення поставлених цілей.
Ніпіаліді О. Ю., Карпишин Н.І. [17]	це набір операцій, які викликають зміни розміру і структуру власного та позичкового капіталу.
Поддєрьогін А. М. [10]	це система використання різноманітних форм і методів фінансового забезпечення функціонування підприємств та досягнення їх цілей, тобто практична фінансова робота, що забезпечує прибутковість підприємства, покращує його результати.
Терещенко О. О. [18]	Основним змістом фінансової діяльності (у вузькому розумінні) є фінансування підприємства. У широкому розумінні під фінансовою діяльністю розуміють усі види діяльності, пов'язані з мобілізацією капіталу, його використанням, зростанням та поверненням. Іншими словами, фінансова діяльність (у широкому розумінні) охоплює весь спектр функціональних завдань, які виконуються фінансовими службами компанії та пов'язані з фінансуванням, інвестиційною діяльністю та фінансовою підтримкою операційної діяльності суб'єкта господарювання.

На нашу думку, найбільш доцільним є тлумачення терміну «фінансова діяльність підприємства» у комбінованому підході, акцентуючи увагу на таких основних ознаках фінансової діяльності:

- є цілеспрямованою діяльністю фінансових служб підприємства;

- метою фінансової діяльності є ефективна організація фінансів для розвитку підприємства, підвищення його фінансової безпеки, оптимізації фінансового стану тощо;
- основою фінансової діяльності є система управлінських заходів, наслідком яких є зміна розміру та структури власного та позикового капіталу підприємства..

Враховуючи основні особливості фінансової діяльності підприємства, її сутність можна трактувати так: це цілеспрямована діяльність фінансових служб підприємства, спрямована на ефективну організацію фінансових ресурсів для розвитку підприємства; покращення його фінансового забезпечення та оптимізація фінансового стану, тобто зміна розміру та структури власного та позикового підприємства.

Здійснення ефективної фінансової діяльності передбачає певну систему управління фінансами. Ефективний фінансовий менеджмент на підприємстві залежить від ефективного поєднання двох підсистем, що складають його сутність: керуючої підсистеми та керуваної підсистеми [19].

Процес управління фінансовою діяльністю підприємства базується на певному механізмі, який включає елементи зовнішнього та внутрішнього регулювання (рис. 1.1). При цьому кожному елементу механізму управління відповідає певний спосіб дії. Державне нормативно-правове регулювання фінансової діяльності підприємств включає законодавчі акти та нормативні основи державної політики, що регулюють фінансову діяльність підприємств у таких формах: регулювання інвестиційної діяльності, мінімальні розміри статутного капіталу підприємств із відокремленими організаційно-правовими формами, форми, порядок розрахунків та форми розрахунків між суб'єктами господарювання.

Ринковий механізм регулювання фінансової діяльності підприємств впливає з того, що попит і пропозиція на фінансовому ринку формують рівень цін і котирувань окремих фінансових інструментів, визначають наявність кредиту в національній та іноземній валюті, формують ліквідність фінансових

інструментів. система окремих грошово-біржових інструментів, що використовуються підприємством, його фінансова діяльність.

Внутрішнє регулювання окремих аспектів фінансової діяльності підприємств - це регулювання низки аспектів фінансової діяльності підприємств відповідно до вимог статуту з використанням розробленої системи цілей, внутрішніх стандартів і вимог.

Рис.1.2. Механізми управління фінансовою діяльністю підприємства

Таким чином, в умовах ринкової економіки метою фінансової діяльності підприємства є ефективне використання фінансового механізму для досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства. Фінансовий механізм

підприємства — це система управління фінансами, призначена для організації взаємодії фінансових відносин і грошових коштів з метою оптимізації їх впливу на кінцеві результати його діяльності.

Оптимальна взаємодія фінансових відносин досягається за рахунок використання всіх фінансових категорій (дохід, прибуток, амортизація, оборотні кошти, кредит, бюджет, податки), нормативів, різноманітних стимулів, пільг, санкцій та інших фінансових важелів.

На основі опрацьованих економічних джерел можна зробити висновок, що сучасний стан розвитку національної економіки має низку негативних впливів на фінансову діяльність підприємств, зокрема фермерських господарств. Але значною мірою його результати залежать від ефективності управління на рівні самого підприємства.

1.2. Нормативно – правове забезпечення фінансової діяльності підприємств України.

Фінансова діяльність компанії заснована на посередницькій діяльності та виступає в якості посередника. Підприємства незалежно від організаційно-правової форми своєї діяльності та форми власності виступають юридичними особами - суб'єктами цивільно-правових відносин, у тому числі фінансових. Відповідно до Цивільного кодексу України [11] юридичними особами є організації, які мають відокремлене майно і можуть набувати майнових та особистих немайнових прав і несуть відповідальність від свого імені, бути позивачами та відповідачами в суді та господарському суді. .

Отже, для визнання організації юридичною особою вона повинна мати наділене майно, відокремлене від майна її засновників, громадян, які перебувають у трудових чи інших відносинах з організацією, та держави в цілому.

Основні правила, що регулюють окремі аспекти фінансової діяльності підприємств, її облік, аналіз та аудит, узагальнені в табл. 1.3.

Характеристика чинної нормативно-правової бази з обліку, аналізу та аудиту фінансової діяльності підприємства

Нормативний документ	Короткий зміст
Конституція України [20]	Проголошуються права та обов'язки державних органів, суб'єктів господарювання та громадян в Україні.
Господарський кодекс [21]	визначає основні принципи господарювання в Україні та регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками господарських відносин..
Податковий кодекс [22]	Він визначає основні податки та збори, що застосовуються в Україні, порядок їх обчислення та вплив на фінансові результати.
Закон України «Про господарські товариства» [23]	Встановлюються види господарських об'єднань, порядок їх утворення, діяльність, права та обов'язки учасників та засновників.
Закон України Про підприємництво [24]	Визначає загальні правові, економічні та соціальні засади здійснення підприємницької діяльності громадянами і юридичними особами, встановлює гарантії свободи підприємництва та його державної підтримки.
Закон України Про підприємства в Україні[25].	Визначає види і організаційні форми підприємств, правила їх створення, реєстрації, реорганізації і ліквідації, організаційний механізм здійснення ними підприємницької діяльності.
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” [26]	Визначено мету, склад, правила складання та складання фінансової звітності, а також вимоги до визнання та розкриття елементів фінансової звітності.
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 “Звіт про фінансові результати” [27]	Встановлюються умови визнання доходів і витрат, визначення прибутку (збитку) звітного періоду, складових операційних витрат та розрахунку коефіцієнтів прибутковості акцій.
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід” [28]	Визначає основні методологічні та логічні правила формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та розкриття її у фінансовій звітності.
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” [29]	Визначає методологічні основи створення інформації про витрати підприємства в обліку та їх розкриття у фінансовій звітності.
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів» [30]	визначаються зміст і форма звіту про рух грошових коштів та загальні вимоги до розкриття основних статей.
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку “Фінансовий звіт суб'єкта підприємництва” [31]	Визначає зміст і форму фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва балансу та звіту про фінансові результати, порядок заповнення його статей.

Особливості фінансових відносин між засновниками та партнерами товариств та між засновниками повних товариств регулюються Господарським кодексом України [21] та Законом України «Про господарські товариства» [23].

У процесі організації фінансової діяльності підприємства вступають у фінансово-правові відносини. Слід зазначити, що фінансово-правові відносини регулюються фінансово-правовими нормами специфічні відносини між державою, з одного боку, і фізичними та юридичними особами, з іншого, а також між юридичними та фізичними особами щодо мобілізації, розподілу та використання централізовані та децентралізовані грошові фонди .

Відповідно до Закону України «Про господарські товариства» господарська діяльність (у тому числі фінансово-правові відносини) товариства здійснюється за згодою всіх учасників. Власниками (учасниками, засновниками) ТОВ можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. Державні підприємства не можуть бути засновниками господарських об'єднань.

Учасник зобов'язаний сплатити необхідні кошти в повному обсязі не пізніше одного року після реєстрації товариства. У разі невиконання цього зобов'язання у зазначений строк учасник, якщо інше не передбачено установчими документами, сплачує 10% річних від несплаченої суми за період прострочення. Учаснику товариства з обмеженою відповідальністю, який повністю сплатив свій внесок, видається свідоцтво товариства [23].

Відповідальність учасників ТОВ за боргами підприємства обмежена їх вкладом до власного капіталу. Такий статус полегшує отримання капіталу компанії із зовнішніх фінансових джерел. У разі ліквідації товариства вимоги власників остаточно задовольняються після погашення вимог кредиторів.

Учасник товариства з обмеженою відповідальністю може бути виключений з товариства на підставі одноголосного рішення зборів акціонерів у разі систематичного невиконання своїх обов'язків або коли їх дії перешкоджають досягненню цілей товариства. Типовими зобов'язаннями, які не виконуються на практиці, є неповне внесення необхідних коштів (внеску) до статутного капіталу відповідно до статуту. [23].

У разі виходу учасника (або його правонаступника) з ТОВ йому виплачується вартість частини майна товариства пропорційно його частці в статутному капіталі. Також виплачується відповідна частина прибутку, отриманого підприємством у звітному році до дати випуску. Частка учасника товариства з обмеженою відповідальністю не може бути витребувана за його власними зобов'язаннями.

Реалізація права учасника ТОВ на участь в управлінні підприємством, подібно до акціонерного товариства, відбувається на підставі його участі в зборах власників. Учасники мають кількість голосів, пропорційну розміру їх часток у статутному капіталі. Повнота впливу окремого учасника на функціонування та управління підприємством залежить від розміру його частки. Проте власники ТОВ мають більше можливостей брати участь в управлінні, ніж акціонери АТ. Це пов'язано з тим, що визначення основних напрямів діяльності товариства, затвердження його планів та звітів про їх виконання, внесення змін до статуту здійснюється одностайно на зборах власників.

Фінансування підприємства може здійснюватися за рахунок додаткових внесків учасників, одержання прибутку, залучення банківських та комерційних кредитів, у тому числі шляхом випуску облігацій (за певних обставин). У разі, якщо кредитоспроможність товариства та його активів недостатні для отримання необхідної суми кредиту, окремі учасники товариства можуть надавати гарантії або інші види забезпечення кредиту за кредитами, наданими цьому товариству. Це розширює можливості фінансування компанії. При цьому відповідальність учасників за зобов'язаннями ТОВ не обмежується їх внесками до цільового капіталу, а додатково поширюється на майно, передбачене під заставу кредиту.

Фінансові правовідносини в механізмі правового впливу виконують важливі функції, окрім вказівки кола осіб, на яких у даний момент поширюється фінансово-правова норма, а також закріплюють специфічну поведінку юридичних осіб у сфері мобілізації, розподілу та використання

коштів; вони також передбачають застосування засобів правового захисту для забезпечення суб'єктивних прав і юридичних обов'язків. Отже, наприклад, багато законів України містять ряд положень щодо відповідальності порушників податків [19].

Конституційні принципи фінансової політики держави у сфері оподаткування конкретно виражені в конкретних актах податкового законодавства, серед яких найважливішим для підприємців є Податкова постанова.

Оскільки фінансова діяльність підприємств значною мірою відображає стан їхніх майнових відносин з партнерами, закономірно, що вони також базуються на правових нормах, що регулюють відносини власності в цілому [32].

Йдеться насамперед про принципи цивільного законодавства, закріплені в Цивільному кодексі України, які безпосередньо стосуються використання коштів підприємств. Крім Цивільного кодексу України джерелом законодавчого забезпечення фінансової діяльності підприємств є ряд законів України та інших правових актів, що регулюють цивільні відносини.

1.3. Методичні підходи до управління фінансово-господарською діяльністю підприємства

Управління фінансово-господарською діяльністю підприємства — це вид професійної діяльності, спрямований на управління фінансово-господарським функціонуванням підприємства. Фінансовий менеджмент є одним із ключових елементів усієї системи управління сучасним підприємством [32].

Нині багато наукових джерел присвячено управлінню фінансовою діяльністю підприємств різних організаційно-правових форм, у тому числі фермерських. Деякі з цих джерел узагальнено в таблиці.1.4.

Управління фінансово-господарською діяльністю підприємства включає:

- розробка та реалізація фінансової політики підприємства з використанням різноманітних фінансових інструментів;
- прийняття рішень з фінансових питань, їх уточнення та розробка методів реалізації;
- інформаційна підтримка шляхом складання та аналізу фінансової звітності підприємства;
- оцінка інвестиційних проектів та створення інвестиційного портфеля, оцінка інвестиційних витрат, а також фінансове планування та контроль;
- організація управління фінансово-господарською діяльністю підприємства.

Таблиця 1.4

Огляд економічних джерел щодо управління фінансово-господарською діяльністю підприємства

Літературне джерело	Короткий зміст
Теплова Т. В. [33]	Визначено основні методологічні принципи управління капіталом підприємства, обґрунтовано оптимальну структуру капіталу
Вакуленко А.В. [34].	Встановлено механізм розподілу прибутку та визначено майбутні напрямки використання прибутку з метою оптимізації фінансового стану підприємства
Боженко Л. І., Гутта О. Й. [35].	Узагальнено основні напрями використання прибутку, доведено необхідність його використання на амортизаційні витрати.
Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С., Негашев Е.В. [36].	Узагальнено основні етапи фінансового аналізу та охарактеризовано його основні показники
А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, А.Д.Буряк [10]	Визначено основні принципи фінансової, кредитної та облікової дисципліни підприємств
Бланк И.А.[37]	Визначено основні підходи до управління фінансовою діяльністю підприємства, прибутком та капіталом

Методи управління фінансово-господарською діяльністю дозволяють оцінити:

- ризик і рентабельність інвестування у виробництво та продаж певних товарів і послуг;
- ефективність підприємства;
- коефіцієнт оборотності капіталу та його продуктивність.

Завданням фінансового менеджменту є розробка та практичне застосування методів, засобів та інструментів для досягнення мети підприємства в цілому або окремих його виробничо-господарських підрозділів. Такими цілями можуть бути: максимізація прибутку; досягнення стабільної норми прибутку протягом планового періоду; збільшення доходів керівництва та власників підприємства; підвищення курсу акцій компанії тощо. Зрештою, всі ці цілі спрямовані на збільшення доходів партнерів або власників підприємства.

Завдання фінансового менеджменту полягає в пошуку оптимального співвідношення між коротко- та довгостроковими цілями розвитку компанії та рішеннями, що приймаються у фінансовому менеджменті. Завданням управління фінансовою діяльністю підприємства є також визначення пріоритетів та пошук компромісів для оптимального поєднання інтересів різних бізнес-одиниць при здійсненні інвестиційних проєктів та виборі джерел фінансування.

Адже найважливіше в управлінні фінансовою діяльністю підприємства - прийняття рішень з метою забезпечення найбільш ефективного руху коштів між підприємством та джерелами його фінансування, як зовнішнього, так і внутрішнього. Управління грошовими потоками є центральним питанням в управлінні фінансовою діяльністю. До грошового потоку входять грошові кошти: отримані в результаті реалізації проєкту; вкладені та реінвестовані в розвиток виробничої системи; спрямовані на сплату податків.

Функції та економічні методи управління фінансовою діяльністю підприємства можна розділити на два блоки: блок із зовнішнього фінансового управління та блок з внутрішнього обліку та фінансового контролю.

Зовнішній підрозділ фінансового управління полягає у здійсненні відносин компанії з юридично та економічно незалежними учасниками ринку, включаючи власні філії або окремі підрозділи, які виступають у ролі продавців, брокерів і покупців товарів і послуг, а також з акціонерами та ринками товарів і послуг. послуги у фінансовому розрізі. До них належать: управління оборотними активами підприємства, грошовим потоком, розрахунками з покупцями, управління запасами тощо; залучення короткострокового та довгострокового зовнішнього фінансування.

Блок внутрішнього обліку та фінансового контролю включає: контроль обліку запасів; складання кошторисів витрат, контроль заробітної плати та податків; збір та обробка даних бухгалтерського обліку для цілей внутрішнього фінансового менеджменту та надання даних зовнішнім користувачам, складання та перевірка правильності фінансової звітності: балансу, звіту про прибутки та збитки, звіту про рух грошових коштів тощо; аналіз фінансової звітності та використання її результатів для внутрішнього та зовнішнього аудиту; оцінка фінансового стану підприємства в поточному періоді та його використання для прийняття оперативних управлінських рішень і цілей планування.

Найважливіші рішення, які приймаються у сфері корпоративного фінансового менеджменту, стосуються інвестування та вибору джерел фінансування. Інвестиційні рішення приймаються з таких питань, як: оптимізація структури активів, визначення потреб у їх заміні або ліквідації; розроблення інвестиційної політики, методів і засобів її реалізації; визначення потреби у фінансових ресурсах; планування інвестицій по підприємству в цілому; розробка та затвердження інвестиційних проектів; управління портфелем цінних паперів.

Інвестиційні рішення поділяють фінансовий менеджмент на два види фінансового менеджменту: короткостроковий і довгостроковий [38]. Короткострокові інвестиційні рішення спрямовані на визначення структури капіталу підприємства на поточний період, що відображається в його балансі.

Прийняття таких рішень вимагає від фінансових менеджерів глибоких професійних знань у сфері поточного фінансового менеджменту підприємства, вміння використовувати надійні методи їх реалізації з урахуванням сучасних тенденцій ринку. Довгострокові інвестиційні рішення, які називаються стратегічними, спрямовані на забезпечення успішного функціонування підприємства в майбутньому і вимагають від фінансових менеджерів глибоких базових знань, практичного досвіду та вміння використовувати сучасні методи аналізу з метою вибору оптимальних напрямків та шляхи розвитку на майбутнє та специфіка економічної системи.

Роль фінансової політики в централізованому управлінні підприємством визначається тим, що вона впливає на всі сторони його господарської діяльності - науково-технічну, виробничу, постачання ТМЦ, просування і збут товарів і послуг - і відображає концентрацію вплив багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів. У рамках єдиної фінансової політики, виробленої на вищому управлінському рівні, у світовому масштабі визначаються джерела фінансових ресурсів та їх розподіл на підприємстві.

Важко чітко вказати конкретні форми та методи фінансової політики. Хоча існують суттєві відмінності у застосуванні конкретних форм і методів фінансової політики в межах окремих підприємств, все ж можна говорити про її загальні особливості та принципи, а також про інструменти фінансової політики. Найважливіші з них: розподіл і перерозподіл прибутку; фінансування та кредитування діяльності різних відділів; визначення структури та характеру внутрішніх фінансових операцій та їх розрахунків. Як і будь-яка система управління, управління фінансовою діяльністю підприємства пов'язане з наявністю конкретного об'єкта управління [39]. Предметом є фінанси підприємства та його фінансова діяльність.

Управління фінансовою діяльністю підприємства реалізує свою основну мету та основні завдання шляхом виконання певних функцій. Управління фінансовою діяльністю підприємства як системи управління є основними функціями:

1. Розробка фінансової стратегії компанії. Виконуючи цю функцію, система цілей і завдань фінансової діяльності на довгострокову перспективу. Фінансова стратегія підприємства вважається невід'ємною частиною його загальної стратегії економічного розвитку.

2. Створення організаційних структур, що забезпечують прийняття та реалізацію всіх аспектів фінансової діяльності компанії. У процесі реалізації цієї функції фінансового управління необхідно забезпечити постійну адаптацію цих організаційних структур до мінливих умов діяльності підприємства та сфер фінансової діяльності. Ці структури також повинні бути інтегровані в загальну структуру управління організацією компанії.

3. Розробка ефективних ІТ-систем, що обґрунтовують альтернативні управлінські рішення. У процесі виконання цієї функції слід конкретизувати обсяг і зміст фінансового менеджменту; створені зовнішні та внутрішні джерела інформації, що задовольняють ці потреби; організований постійний моніторинг фінансового стану підприємства та кон'юнктури ринку.

4. Аналіз різних аспектів фінансової діяльності підприємства. У процесі виконання цієї функції здійснюється поглиблений аналіз окремих фінансових операцій; фінансові результати філій та відокремлених філій підприємства; узагальнені результати діяльності компанії в цілому та в розрізі окремих її напрямків.

5. Здійснення фінансового планування підприємства за основними напрямками. Реалізація цієї функції пов'язана з розробкою стратегічних планів, а також системи поточних планів та операційних бюджетів за основними напрямками фінансової діяльності окремих підрозділів та підприємства в цілому.

6. Розробка ефективної системи стимулювання реалізації управлінських рішень у сфері фінансової діяльності. Здійснюючи цю функцію, створюється система заохочень і санкцій для керівників і керівників окремих підрозділів підприємства за дотримання та невиконання встановлених цільових фінансових показників, фінансових нормативів і планових завдань.

7. Здійснення ефективного контролю за виконанням управлінських рішень у сфері фінансової діяльності. Реалізація цієї функції полягає у створенні системи внутрішнього контролю в компанії, розподілі контрольних обов'язків окремих підрозділів та фінансових менеджерів, визначенні системи контрольованих показників і контрольних періодів, швидкому реагуванні на результати контролю..

Отже, управління фінансовою діяльністю як одна з основних функцій апарату управління підприємством набуває ключової ролі в умовах ринкової економіки. Управління фінансовою діяльністю підприємства - це вид професійної діяльності, направленої на управління фінансово-господарським функціонуванням підприємства. Управління фінансовою діяльністю є одним з ключових елементів всієї системи сучасного управління підприємством.

Висновок до розділу 1

Таким чином, на основі дослідження підходів до визначення сутності фінансово-господарської діяльності підприємства зазначено, що це «свідома діяльність фінансових служб підприємства, спрямована на ефективну організацію фінансових ресурсів для ведення фінансово-господарської діяльності підприємства». розвиток підприємства, покращення його фінансового забезпечення та оптимізація фінансового стану». що призводить до зміни розміру та структури власного та позичкового капіталу підприємства.

Визначено, що основними завданнями фінансової роботи на підприємстві є: мобілізація коштів в обсязі, необхідному для забезпечення нормального виробничого процесу та розширення виробничих фондів у розмірі, визначеному планами; пошук шляхів збільшення прибутку та підвищення прибутковості; своєчасне виконання зобов'язань перед фінансово-кредитною системою, зокрема: перед бюджетом - за рахунок сплати податків і зборів; перед централізованими позабюджетними фондами - після сплати узгоджених

платежів; перед банками - розраховувати кредити та платити відсотки за ними;
) своєчасне виконання зобов'язань перед постачальниками з оплати поставок,
перед працівниками - з оплати праці; контроль поведінки та використання
оборотних активів та прискорення їх оборотності; контроль за раціональним і
цільовим використанням коштів.

Враховуючи цілі та завдання фінансової діяльності підприємства, для
характеристики стану його управління доцільно використовувати різні групи
показників: абсолютні показники, такі як дохід і прибуток (фінансові
результати підприємства); показники фінансового стану.

Зовнішнє регулювання фінансової діяльності підприємства значною
мірою здійснюється через нормативно-правові акти, основними з яких є:
Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Податковий кодекс
України, Закони України «Про господарські товариства», « Про бухгалтерський
облік та фінансову звітність» та інше.

Процес управління фінансово-господарською діяльністю підприємства
базується на механізмі, що включає елементи зовнішнього та внутрішнього
регулювання. Внутрішнє регулювання окремих аспектів фінансової діяльності
підприємств здійснюється шляхом регулювання низки аспектів фінансової
діяльності підприємства відповідно до вимог статуту, з використанням
розробленої системи цілей, внутрішніх стандартів і вимог.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТОВ «ГОНЧАРОВО»

2.1. Аналіз фінансового стану сільськогосподарської галузі України

Економічна ефективність і результативність діяльності суб'єкта господарювання значною мірою залежать від управління підприємством в цілому, в тому числі управління його конкурентоспроможністю.

Економічна ефективність є основним якісним фактором економічного зростання організації, оскільки забезпечує абсолютне підвищення її результатів при однаковому обсязі роботи. Економічна ефективність включає рентабельність, яка є загальним показником ефективності [40].

Кількість підприємств, які здійснюють сільськогосподарську діяльність, у 2019 році зменшилася на 704 суб'єкти господарювання (тобто на 1,43%) порівняно з 2018 роком (табл. 2.1).

Так, загальний фінансовий результат, отриманий сільгосппідприємствами у 2019 році, зріс порівняно з 2018 роком на 20 066 млн. грн. (тобто на 28,35%), а також на 21 780 млн. грн. той самий період. Чистий прибуток сільськогосподарських підприємств у 2019 році порівняно з 2018 роком збільшився на 19 705 млн грн (тобто на 27,97%).

Середній розмір фінансового результату, отриманого одним підприємством у 2019 році зріс у порівнянні з 2018 роком на 435 млн. грн., середній розмір чистого прибутку, отриманого одним підприємством, збільшився на 427 млн. грн. Зазначимо, що найефективнішим для господарської діяльності сільськогосподарських підприємств став 2015 рік. [40]

Згідно зі статистичними даними за 2018-2019 рр., майже в усіх регіонах України спостерігається збільшення кількості великих сільськогосподарських підприємств [41] або їх кількість залишається незмінною. Збільшується кількість підприємств у таких областях: Дніпропетровська, Донецька,

Житомирська, Закарпатська, Київська, Львівська, Одеська, Полтавська, Сумська, Харківська, Хмельницька, Черкаська. Кількість підприємств у Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Херсонській та Чернігівській областях залишається незмінною.

Таблиця 2.1

Динаміка основних показників діяльності сільськогосподарських підприємств
[41]

Показники	2010 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення, 2019 р. у % до	
							2017 р.	2018 р.
Кількість підприємств, які здійснювали сільськогосподарську діяльність	56493	45379	47697	45558	49208	48504	106,5	98,57
Фінансовий результат до оподаткування, млн грн	17321	101996	90122	68607	70770	90836	132,4	128,35
Підприємства, які одержали прибуток до оподаткування, млн грн	22153	127609	102789	88986	93550	115330	129,6	123,28
Підприємства, які одержали збиток до оподаткування, млн грн	4832	25613	12667	20380	22779	24494	120,2	107,53
Чистий прибуток (збиток), млн грн	17254	101912	89816	68277	70462	90167	132,1	127,97
Підприємства, які одержали чистий прибуток, млн грн	22095	127526	102496	88676	93249	114666	129,3	122,97
Підприємства, які одержали чистий збиток, млн грн	4841	25613	12680	20400	22787	24499	120,1	107,51
Рівень рентабельності діяльності, %	17,5	30,4	25,6	16,5	14,2	16,1	97,6	113,38

Щодо показників чистого прибутку українських сільгоспідприємств, то їх значення за 2017-2019 роки наведено в таблиці.2.2.

Дані таблиці 2.2 видно, що у восьми з двадцяти п'яти (32%) регіонів України на кінець 2019 року спостерігається тенденція до зниження прибутку в сільськогосподарських підприємствах. Так, особливо суттєве зниження

прибутку спостерігається: на підприємствах Запорізької області у 2019 році порівняно з 2017 роком на 11 715 млн грн та на 1 090,5 млн грн – порівняно з 2018 роком; на підприємствах Донецької області у 2019 році порівняно з 2018 роком – на 10 540,8 млн грн, а порівняно з 2017 роком – на 4 220,2 млн грн.

Таблиця 2.2

Динаміка чистого прибутку сільськогосподарських підприємств України по регіонах [41]

Регіони України	Чистий прибуток (збиток) великих сільськогосподарських підприємств за регіонами, млн грн			Відхилення (+ ; -) від 2019 року	
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2017 рік	2018 рік
Вінницька	2671,3	1954,4	2679,0	+7,7	+724,6
Волинська	721,7	1216,9	1206,8	+485,1	-10,1
Дніпропетровська	34234,1	23882,7	32301,4	-1932,7	+8418,7
Донецька	-10184,4	4576,6	-5964,2	+4220,2	-10540,8
Житомирська	-666,2	77,2	1620,3	+2286,5	+1543,1
Закарпатська	-477,1	149,8	691,1	+1168,2	+541,3
Запорізька	12258,3	10633,8	543,3	-11715,0	-10090,5
Івано-Франківська	-1062,7	389,9	2122,6	+3185,3	+1732,7
Київська	7879,3	16683,5	17138,7	+9259,4	+455,2
Кіровоградська	197,1	640,2	903,2	+706,1	+263,0
Луганська	-9241,0	1461,2	7110,9	+16351,9	+5649,7
Львівська	483,2	-409,8	-2805,0	-3288,2	-2395,2
Миколаївська	456,5	1717,4	2819,9	+2363,4	+1102,5
Одеська	2164,1	1659,2	2176,7	+12,6	+517,5
Полтавська	5855,2	11175,5	9932,5	+4077,3	-1243,0
Рівненська	-831,4	976,2	4473,5	+5304,9	+3497,3
Сумська	23,0	2136,9	1987,7	+1964,7	-149,2
Тернопільська	-5114,8	17,7	389,7	+5504,5	+372,0
Харківська	143,3	1478,7	1006,5	+863,2	-472,2
Херсонська	1605,2	351,9	2005,0	+399,8	+1653,1
Хмельницька	999,1	576,6	4286,3	+3287,2	+3709,7
Черкаська	1341,4	2658,9	5118,2	+3776,8	+2459,3
Чернівецька	-380,1	-6,0	0	+380,1	+6,0
Чернігівська	1532,4	3129,7	3656,2	+2123,8	+526,5
м.Київ	70325,5	50302,2	93929,2	+23603,7	+43627,0

На підприємствах Львівської області у 2019 році порівняно з 2017 роком – прибуток зменшився на 2805,0 млн грн та на 2395,2 млн грн – порівняно з

2018 роком; на підприємствах Полтавщини у 2019 році порівняно з 2017 роком прибуток збільшився на 4077,3 млн грн і, навпаки, зменшився на 1243,0 млн грн – порівняно з 2018 роком.

На підприємствах Дніпропетровської області у 2019 році порівняно з 2017 роком прибуток зменшився на 1932,74 млн грн, а у 2018 році зріс на 8418,7 млн грн; на підприємствах Харківської області у 2019 році прибуток значно зріс порівняно з 2017 роком – на 893,2 млн грн та зменшився на 472,2 млн грн порівняно з 2018 роком; Найменші зміни за показниками прибутку відбулися на підприємствах Волині у 2019 році порівняно з 2017 роком – прибуток зріс на 485,1 млн грн та зменшився на 10,1 млн грн порівняно з 2018 роком.

Отже, можна зробити висновок, що в 2017–2019 рр. в сільськогосподарських підприємствах України відбулося зниження чистого доходу. Лише деякі з них показали позитивну динаміку.

Для того, щоб зробити висновки про причини зниження прибутку, необхідно проаналізувати витрати, пов'язані з реалізацією товарів на сільськогосподарських підприємствах України у 2017-2019 рр. (табл. 2.3).

Особливо суттєве зниження витрат спостерігається на підприємствах Чернігівської області, тобто у 2019 р. на 21,6 млн. грн. порівняно з 2017 р., на підприємствах Києва у 2019 р. на 3,8 млн. грн. порівняно з 2017 р. У Вінницькій області підприємства с. 2019 рік зменшить витрати порівняно з 2018 роком – на 1,8 млн грн, у Рівненській та Черкаській області 0,95 млн грн та 4,6 млн грн відповідно – порівняно з 2018 р. Зокрема, динаміка зміни витрат у 2019 р. порівняно з 2017 р. на підприємствах Житомирської області - 1,56 %, Львівська - 1,43 %, Сумська - 1,35 %, Вінницька, Кіровоградська та Чернівецька - 1,34 %, в інших областях цей відсоток становить 1,1 % - 1,26 %; порівняно з 2018 роком в Івано-Франківську – на 1,19%, у Львові – на 1,16%, у Кіровограді – на 1,15%, у Житомирі – 1,13%, Дніпропетровську – 1,12%, Запоріжжі – 1,11%, Закарпатті – 1,1%, в інших країнах швидкість зміни витрат незначна. Таким чином, незважаючи на падіння прибутку, витрати, пов'язані з продажем товарів, у 2017-2019 роках падають значно повільнішими темпами. [42]

Таблиця 2.3

Динаміка зміни витрат сільськогосподарських підприємств України по
регіонах [41]

Регіони України	Витрати підприємств сільського господарства у період 2017-2019 рр, тис грн			2019 р. у % до:	
	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2017 р.	2018 р.
Вінницька	27946293,3	39393885,5	37521578,3	1,34	0,95
Волинська	7655536,6	9281535,9	9651722,4	1,26	1,04
Дніпропетровська	22823350,7	25491347,1	28675691,2	1,26	1,12
Донецька	9118019,6	10460916,8	11471594,8	1,26	1,10
Житомирська	9149038,0	12599095,0	14264898,1	1,56	1,13
Закарпатська	843638,5	938891,4	1036580,8	1,23	1,10
Запорізька	13457948,6	14878994,6	16523452,1	1,23	1,11
Івано-Франківська	6220579,3	6686467,7	7955045,3	1,28	1,19
Київська	31706981,0	35885404,3	37174424,9	1,17	1,04
Кіровоградська	17268216,4	20058814,4	23069867,7	1,34	1,15
Луганська	7097607,0	7970636,4	8450431,8	1,19	1,06
Львівська	8434528,2	10413435,0	12055865,1	1,43	1,16
Миколаївська	12536869,0	14195999,9	15532695,8	1,24	1,09
Одеська	17333016,3	21126836,0	22569738,1	1,30	1,07
Полтавська	27143365,4	29257112,4	29724058,0	1,10	1,02
Рівненська	5787537,9	7924928,1	6980403,9	1,21	0,88
Сумська	15015500,9	19350412,3	20218520,0	1,35	1,04
Тернопільська	11689983,8	14618367,7	15000399,4	1,28	1,03
Харківська	19414762,4	21829364,2	24122656,9	1,24	1,11
Херсонська	12289498,5	14736676,5	15602326,3	1,27	1,06
Хмельницька	18049201,2	21137348,0	22085638,2	1,22	1,04
Черкаська	28381112,4	37231634,3	32622111,7	1,15	0,88
Чернівецька	2194491,3	2925255,3	2930092,2	1,34	1,00
Чернігівська	48147662,0	24296163,7	26575115,8	0,55	1,09
м.Київ	25265485,4	20303897,4	21456724,9	0,85	1,06

На чистий прибуток сільськогосподарських підприємств достатній вплив мають такі фактори: збут сільськогосподарських підприємств, експорт сільськогосподарської продукції, індекси продукції сільськогосподарських

підприємств та капітальні вкладення в розвиток сільськогосподарських підприємств.

У сучасних економічних умовах важливим завданням для української економіки є забезпечення активного та відносно стійкого розвитку аграрного сектору, здатного конкурувати у світовому масштабі. Аналіз відображає позитивні зміни в господарській діяльності сільськогосподарських підприємств, що підтверджує підвищення основних показників економічної ефективності. Незважаючи на скорочення суб'єктів господарювання в аграрному секторі, обсяги прибутку та чистого прибутку, у тому числі на душу населення, зросли в середньому на 22%. Варто зазначити, що дещо зросла кількість підприємств, які мають позитивний фінансовий результат у результаті господарської діяльності. Важливим моментом є також незначна диференціація за рівнем рентабельності операційної діяльності сільськогосподарських підприємств [42].

Таким чином українські сільськогосподарські підприємства мають шанс зміцнити свої позиції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, а отже підвищити свою конкурентоспроможність. Саме ефективне управління конкурентоспроможністю підприємства сприятиме підвищенню конкурентних переваг, підвищенню конкурентних позицій компанії та досягненню лідерства відповідно до поставлених стратегічних цілей.

2.2. Загальна характеристика фінансового стану СТОВ «Гончарово»

СТОВ «Гончарово» Підприємство досить молоде і вже займає лідерські позиції в галузі сільського господарства, що пояснюється використанням сучасної техніки й технологій, особливої породи тварин, створення молодого професійного персоналу та впевненість керівників, лідерів у перспективі даної галузі. СТОВ «Гончарово» - це поєднання новітніх технологій з традиційними методами виробництва продукції.

Діяльність підприємства обумовлена статутом. Згідно статуту товариство є суб'єктом господарювання – корпоративним підприємством приватної форми

власності у вигляді господарського товариства. Товариство вільно користується всіма правами, наданими законом.

Учасники товариства не відповідають за зобов'язаннями Товариства і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю Товариства, у межах своїх вкладів.

Учасники Товариства, які не повністю внесли вклади, несуть солідарну відповідальність за його зобов'язаннями у межах вартості невнесеної частини вкладу кожного з учасників.

Товариство створене з метою одержання прибутку, шляхом найбільш повного задоволення потреб фізичних і юридичних осіб у товарах та послугах, які надає товариство.

Основною діяльністю підприємства є

1. Виробництво сільськогосподарської продукції на власних та орендованих земельних участках .

2. Матеріально-технічне забезпечення агропромислового комплексу України необхідною технікою, мінеральними добривами, насінням, кормами, ветеринарними препаратами, іншою продукцією, необхідною для здійснення сільськогосподарського виробництва.

3. Усі види сільгоспробіт.

4. Переробка сільськогосподарської продукції.

5. Виробництво продуктів харчування.

6. Використання, реалізація гербіцидів, пестицидів, фунгіцидів.

7. Проведення робіт по впорядкуванню земель. Вирощування зернових, технічних культур не віднесених до інших класів рослинництва.

На підприємстві діє лінійно-функціональна структура управління, що передбачає розподіл повноважень і відповідальності за функціями управління й прийняття рішень по вертикалі. При цьому управління організоване за лінійною схемою, а функціональні підрозділи апарату управління допомагають лінійним керівникам вирішувати управлінські завдання.

Головою підприємства є його власник, його підлеглими є директор та заступник директора з фінансів.

Розпочнемо аналіз фінансового стану підприємства з дослідження активу і пасиву балансу, а також звіту про фінансові результати підприємства. Для розрахунку даного аналізу використаємо вертикальний та горизонтальний аналіз активу та пасиву підприємства. Даний аналіз допоможе наглядно з'ясувати фактичні проблеми підприємства.

Горизонтальний аналіз активу СТОВ «Гончарово» представлений у таблиці 2.4.

Тож, на основі проведеного горизонтального аналізу можна виявити позитивні зміни в активі балансу підприємства. Основні засоби протягом аналізованого періоду мають позитивну динаміку. У 2019 році сума основних засобів становить 6546 тис. грн., а у 2018 році - 6381 тис. грн., тобто сума основних засобів зросла на 165 тис. грн., що у відсотковому співвідношенні становить 2,59%. У 2020 році підприємство зменшило суму основних засобів на -1553 тис. грн. проти 2019 року, тобто до 4993 тис. грн.. Дана динаміка говорить про те, що підприємство у 2020 році вилучило з виробничого циклу непідвласні до виробництва засоби праці, а у 2019 році, навпаки намагалось розширити своє виробництво додатково залученими основними засобами (технічне оснащення, споруди).

Динаміка первісної вартості має позитивний результат. Протягом 2018-2019 рр. первісна вартість зросла на 2120 тис. грн., тобто на 18,25%. Так у 2018 р. первісна вартість становить 11616 тис. грн., у 2019 р. – 13736 тис. грн. Протягом 2020 р. значення первісної вартості залишилося незмінним.

Показник зносу протягом аналізованого періоду постійно збільшується, що є характерною рисою для більшості балансів підприємств, що говорить про постійну роботу обладнання, його часткове зношення.

Таблиця 2.4

Горизонтальний аналіз активу балансу СТОВ «Гончарово» за 2018-2020 рр. у тис. грн.. та у відсотках

Актив	Період			Відхилення			
	2018	2019	2020	Відносне		Абсолютне	
				2019 - 2018	2020 - 2019	2019 - 2018	2020 – 2019
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:		15	11	15	-4		73,33
Незавершені капітальні інвестиції							
Основні засоби:	6381	6546	4993	165	-1553	102,59	76,28
первісна вартість	11616	13736	13736	2120	0	118,25	100,00
Знос	5236	7190	8743	1954	1553	137,32	121,60
Довгострокові біологічні активи:							
Довгострокові фінансові інвестиції:							
Інші необоротні активи							
Усього за розділом I	6381	6561	5022	180	-1539	102,82	76,54
II. Оборотні активи							
Запаси	10521	16564	14361	6043	-2203	157,44	86,70
Поточні біологічні активи							
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	7133	7372	8228	239	856	103,35	111,61
Гроші та їх еквіваленти	42		316	-42	316	0,00	
Інші оборотні активи	4	487	509	483	22	12175,00	104,52
Усього за розділом II	17700	24423	23714	6723	-709	137,98	97,10
Баланс	24081	30984	28736	6903	-2248	128,67	92,74

Так, у 2018 р. сума зносу становила 5236 тис. грн., у 2019 р. – 7190 тис. грн. Тобто, за 2018-2019 рр. сума зносу зросла на 1954 тис. грн., точніше - на 37,32%. За 2020 р. сума зносу в порівнянні з 2019 р. зросла на 1553 тис. грн., тобто на 21,6%. В цілому необоротні активи підприємства коливаються. У 2018 р. сума необоротних активів становить 6381 тис. грн., а у 2019 р. – 6561 тис. грн. Тобто за 2018-2019 рр. сума необоротних активів збільшилась на 180 тис. грн., тобто на 2,82%. У 2020 р. сума необоротних активів знизилася до 5022 тис. грн., тобто знизилася на -1539 тис. грн., що становить 23,46% в порівнянні з 2019 р.

Запаси також в динаміці мають тенденцію до коливання. Так у 2018 р. сума запасів становить 10521 тис. грн., а станом на 2019 р. – 16564 тис. грн. Тобто за рік сума запасів збільшилась на 6043 тис. грн., тобто на 57,44%. У 2020 р. сума запасів знизилась до 14361 тис. грн., тобто на -2203 тис. грн., що становить 13,3%. Дана динаміка є одним із негативних характеристик балансу підприємства. Дане явище вказує на те, що підприємство скоріш за все скорочує виробничі запаси унаслідок скорочення діяльності.

Дебіторська заборгованість постійно збільшується. У 2018 р. сума дебіторської заборгованості становить 7133 тис. грн., у 2019 р. – 7372 тис. грн., тобто за даний проміжок часу дебіторська заборгованість зросла на 239 тис. грн., що у відсотковому співвідношенні становить 3,35%. У 2020 р. сума дебіторської заборгованості збільшилась до 8228 тис. грн., тобто в порівнянні із 2019 р. збільшилась на 856 тис. грн., що у відсотках становить 11,61%. Дане явище є також негативним для підприємства та може вказувати на подальші проблеми із неплатоспроможністю.

Гроші та їх еквіваленти протягом аналізованого періоду мають неоднозначну динаміку. Так, у 2018 р. у балансі підприємства сума грошей становила 42 тис. грн., а у 2019 р. – 0 тис. грн. За даний період сума грошей зменшилась на 42 тис. грн., що становить 100%. У 2020 р. дана простежується зростання грошових коштів на 316 тис. грн..

Ще одним негативним показником балансу підприємства є зростання статті «Інші оборотні активи». У 2018 р. дана стаття балансу становила 4 тис. грн., а у 2019 р. дана стаття збільшилась на 483 тис. грн., та складає 487 тис. грн. У 2020 р. інші оборотні активи зросли ще до 509 тис. грн., тобто на 22 тис. грн., що складає 2,9%.

В цілому сума оборотних активів за 2018 – 2019 рр. зростає. У 2018 р. сума оборотних активів становила 17700 тис. грн., у 2019 р. – 24423, що відповідно більше на 6723 тис. грн., тобто на 37,98%. У 2020 р. оборотні активи сягають 23714 тис. грн., що менше від показника 2019 р. на -709 тис. грн., що у відсотковому співвідношенні становить 7,26%.

Динаміку зміни основних показників активу балансу підприємства можна відслідкувати на рис. 2.1.

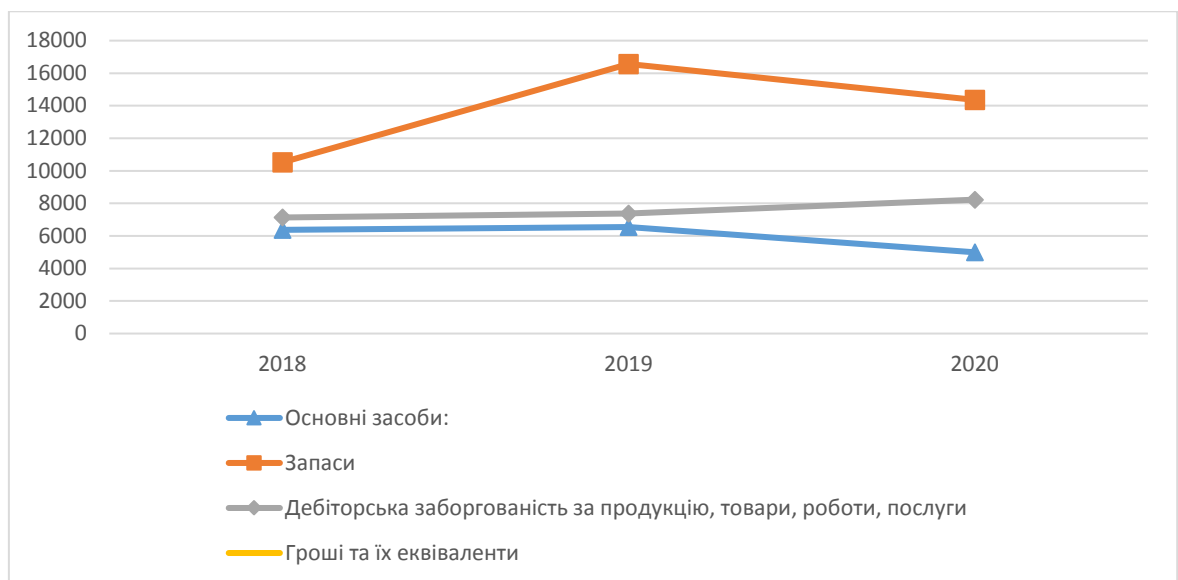

Рис. 2.1. Динаміка основних показників активу балансу СТОВ «Гончарово» за 2018 – 2020 рр. у тис. грн..

Як бачимо, динаміка основних засобів має незначні коливання. У 2018 р. сума основних засобів становить 6381 тис. грн., у 2019 р. значення зросло до 6546 тис. грн., а у 2020 р. зменшилось до 4993 тис. грн. Запаси в динаміці мають таку ж тенденцію до коливання. Найменша сума запасів спостерігається у 2018 р., та становить 10521 тис. грн., поступово зростають до 2019 р. до 16564 тис. грн., та у 2020 р. становлять 14361 тис. грн.

Таблиця 2.5

Структура активу балансу СТОВ «Гончарово» за 2018-2020 рр., у тис. грн. та %

Актив	Період			Структура активу			Відхилення	
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2019 - 2018	2020 - 2019
1	3	4	5	6	7	8	9	10
I. Необоротні активи								
Нематеріальні активи:	0	15	11	0,00	0,05	0,04	0,05	-0,01
Незавершені капітальні інвестиції								
Основні засоби:	6381	6546	4993	26,50	21,13	17,38	-5,37	-3,75
Довгострокові біологічні активи:								
Довгострокові фінансові інвестиції:								
Інші необоротні активи								
Усього за розділом I	6381	6561	5022	26,50	21,18	17,48	-5,32	-3,70
II. Оборотні активи								
Запаси	10521	16564	14361	43,69	53,46	49,98	9,77	-3,48
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	7133	7372	8228	29,62	23,79	28,63	-5,83	4,84
Поточні фінансові інвестиції								
Гроші та їх еквіваленти	42	0	316	0,17	0,00	1,10	-0,17	1,10
Витрати майбутніх періодів	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Інші оборотні активи	4	487	509	0,02	1,57	1,77	1,56	0,20
Усього за розділом II	17700	24423	23714	73,50	78,82	82,52	5,32	3,70
Баланс	24081	30984	28736	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Динаміка дебіторської заборгованості до зростання: у 2018 -2020 рр. сума даної статі балансу зростає поступово від 7133тис. грн. до 8228 тис. грн. відповідно.

У структурі активу балансу підприємства частка необоротних активів коливається від 17.48% до 26.5%, а оборотних - відповідно від 73.5% до 82.52%. Основну частини в необоротних активах займають основні засоби, а оборотних активів складають запаси, дебіторська заборгованість. Структура активу балансу підприємства наведена в таблиці 2.5.

На рис.2.2. наведено структуру активу балансу СТОВ «Гончарово» за 2018 -2020 рр.

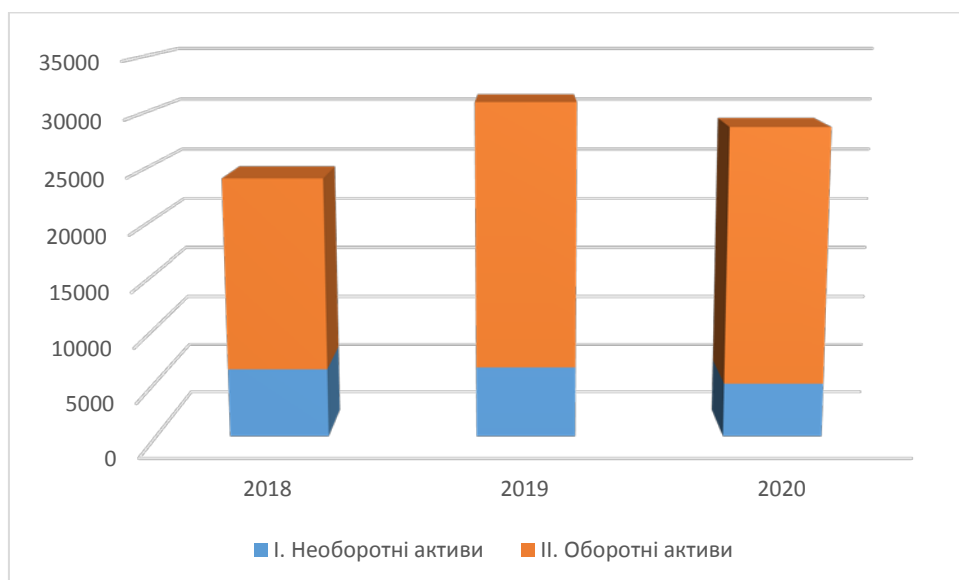

Рис.2.2. Структура активу балансу СТОВ «Гончарово» за 2018 -2020 рр. у відсотках

Проведемо більш детальне дослідження структури оборотних активів. Найбільшу частку, як вже було вказано вище займають запаси та дебіторська заборгованість. Структура запасів СТОВ «Гончарово» за 2018 -2020 рр. наведена на рис 2.3. Тож, як бачимо з проведеного аналізу найбільшу частку запасів становлять незавершене виробництво.

У 2018 р. виробничі запаси займали 27.79% від всіх запасів, у 2019 р. – 43.24 %, а у 2020 частка виробничих запасів зменшилась до 32.5%. Запаси готової продукції коливаються від 19,07% до 41,54%.

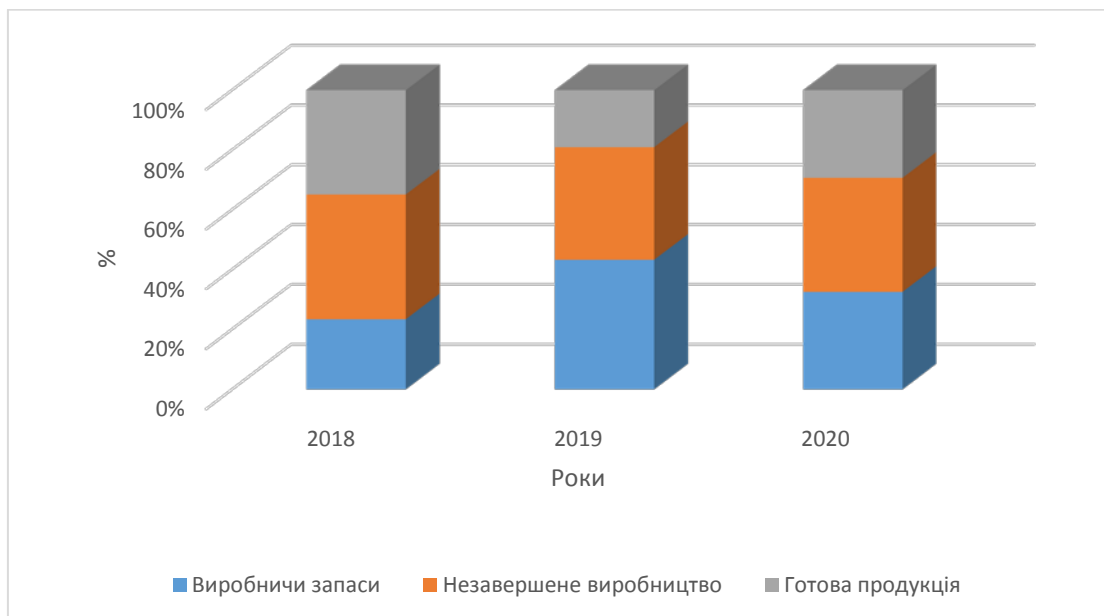

Рис.2.3. Структура запасів СТОВ «Гончарово» за 2018 -2020 рр. у відсотках

Структура дебіторської заборгованості СТОВ «Гончарово» наведена рис.

2.4.

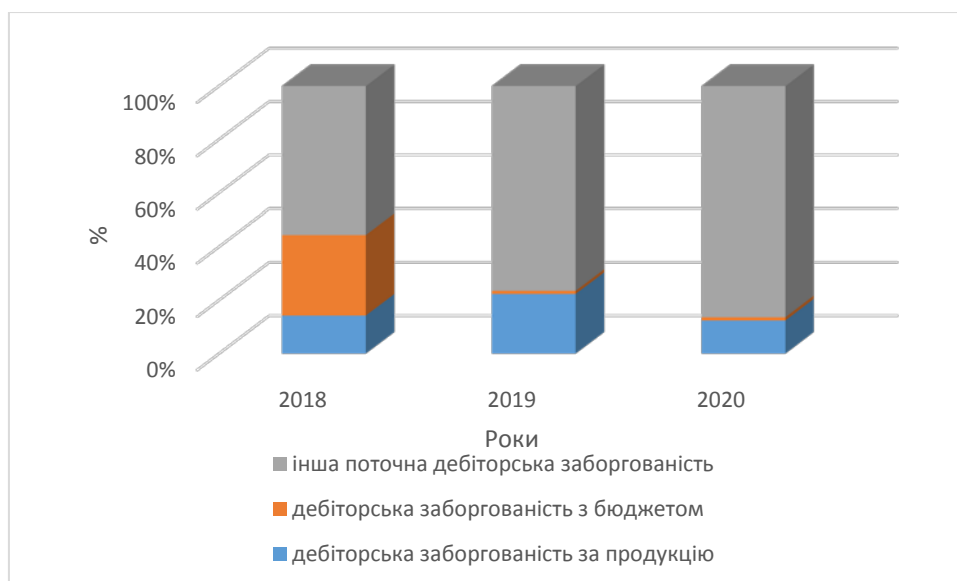

Рис.2.4. Структура дебіторської заборгованості СТОВ «Гончарово» за 2018 – 2020 рр., у відсотках

Тож, як бачимо найбільша частка в структурі дебіторської заборгованості підприємства займає інша поточна дебіторська заборгованість. У 2018 р. даний показник сягав 55,59 %, у 2019 р. значення зросло до 76,47 %, а у 2020 р. значення дебіторської заборгованості за продукцію до 86,34 %. Ще значне

місце в структурі дебіторської заборгованості займає дебіторська заборгованість за продукцію. Значення даного показника у 2018 р. становить 14,27 %, у 2019 р. – 22,37 %, а у 2020 р. також зростає до 12,42 %.

Незначна частка в структурі займає і дебіторська заборгованість з бюджетом, що коливається від 1,17% до 30,14%.

Проведемо горизонтальний та вертикальний аналіз пасиву балансу. Горизонтальний аналіз пасиву балансу підприємства зображено в таблиці 2.6.

Результати аналізу свідчать про те, що сума власного капіталу за 2018 – 2020 рр. поступово зростала до 2019 року і має позитивну динаміку. У 2018 р. власний капітал підприємства складав 15848 тис. грн., у 2019 р. власний капітал становив 21438 тис. грн., відповідно зріс на 5590 тис. грн., що у відсотковому співвідношенні становить 35,27%. У 2020 р. в порівнянні з 2019 р. власний капітал підприємства зменшився на -4265 тис. грн. (19,9%) та становить 17173 тис. грн.. Збільшення власного капіталу а 2019 році є позитивною характеристикою для підприємства та вказує на підвищення фінансової стійкості, але подальше зниження свідчить про погіршення фінансової стійкості.

Довгострокові зобов'язання та забезпечення мають динаміку до зниження. У 2018 р. довгострокові зобов'язання становили 3382 тис. грн., у 2019 р. – 3113 тис. грн.. Зменшення у довгострокових зобов'язання у 2019 р. пояснюється зменшенням суми цільового фінансування на суму -269 тис. грн.. У 2020 р. сума довгострокових зобов'язань зменшується до 2934 тис. грн., що відповідно менше за показник 2019 р. на -179 тис. грн., тобто на 5,75%.

Поточна кредиторська заборгованість поступово зростає за аналізований період. У 2018 р. сума даної статті балансу становила 4851 тис. грн., у 2019 р. - 6383 тис. грн., тобто відповідно зросло на 1532 тис. грн., що у відсотковому співвідношенні становить 31,58%. У 2020 р. поточна кредиторська заборгованість становила 8629 тис. грн., що більше за значення 2019 р. на 2246 тис. грн., точніше на 35,19%.

Таблиця 2.6

Аналіз динаміки активу балансу СТОВ «Гончарово» за 2018 – 2020 рр., у тис. грн., та відсотках

Пасив	Період			Відхилення			
				Відносне		Абсолютне	
	2018	2019	2020	2019 - 2018	2020 - 2019	2019 - 2018	2020 – 2019
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	22	22	22	0	0	100,00	100,00
Додатковий капітал	291	291	291	0	0	100,00	100,00
Резервний капітал							
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	15535	21125	16860	5590	-4265	135,98	79,81
Усього за розділом I	15848	21438	17173	5590	-4265	135,27	80,11
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Довгострокові кредити банків	2857	2857	2857	0	0	100,00	100,00
Цільове фінансування	525	256	77	-269	-179	48,76	30,08
Усього за розділом II	3382	3113	2934	-269	-179	92,05	94,25
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	4647	4642	3778	-5	-864	99,89	81,39
Поточна кредиторська заборгованість:							
за товари, роботи, послуги	155	1092	1528	937	436	704,52	139,93
за розрахунками з бюджетом	21	1	170	-20	169	4,76	17000,00
за розрахунками зі страхування	2	9	20	7	11	450,00	222,22
за розрахунками з оплати праці	21	30	68	9	38	142,86	226,67
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	5	605	5	600	-600	12100,00	0,83
Інші поточні зобов'язання		4	3060	4	3056		76500,00
Усього за розділом III	4851	6383	8629	1532	2246	131,58	135,19
Баланс	24081	30984	28736	6903	-2248	128,67	92,74

Дане явище пов'язане із зростанням інших поточних зобов'язань у 2020 р. в 760 раз. Дана динаміка є дуже негативною для підприємства.

Загальна динаміка пасиву підприємства також позитивна та постійно зростає. Динаміка основних показників пасиву балансу вказана на рис. 2.5.

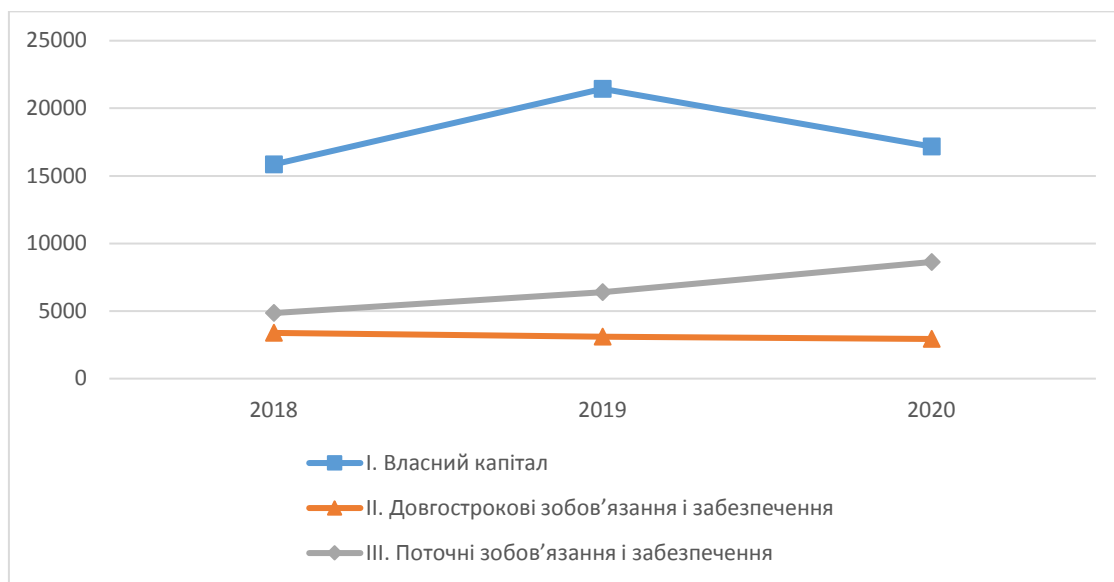

Рис.2.5. Динаміка основних показників пасиву балансу СТОВ «Гончарово» за 2018 – 2020 рр., у тис. грн..

Тож, як бачимо з наведеного аналізу пасив балансу підприємства має негативні зміни, оскільки підприємство вивільнює власний капітал, а залучені кошти поступово збільшуються. Дана тенденція вказує на те, що підприємство розраховує на залучені грошові кошти, що має зменшити його фінансову незалежність та стабільність.

Проведемо аналіз структури пасиву СТОВ «Гончарово», що зображена в таблиці 2.7. За результатами даного аналізу можна сказати, що протягом 2018 – 2020 рр. структура пасиву підприємства значно змінилась. Найбільшу частку в структурі пасиву підприємства займає власний капітал та становить 65,81% потім поточні зобов'язання та забезпечення – 20,14% та найменша частка довгострокових зобов'язань та забезпечень, що становили – 14,04%. У 2019 р. ситуація майже не змінилась, частка поточних зобов'язань та забезпечень (20,6%), та збільшилась частка власного капіталу (69,19%), та зменшилась частина довгострокових зобов'язань та забезпечень (10,05%).

Таблиця 2.7

Структура пасиву балансу СТОВ «Гончарово» за 2018 – 2020 рр., в тис. грн. та у відсотках

Пасив	Період			Структура			Відхилення	
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2019 - 2018	2020 - 2019
1	3	4	5	6	7	8	9	10
I. Власний капітал								
Зареєстрований (пайовий) капітал	22	22	22	0,09	0,07	0,08	-0,02	0,01
Додатковий капітал	291	291	291	1,21	0,94	1,01	-0,27	0,07
Резервний капітал								
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	15535	21125	16860	64,51	68,18	58,67	3,67	-9,51
Усього за розділом I	15848	21438	17173	65,81	69,19	59,76	3,38	-9,43
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення								
Довгострокові кредити банків	2857	2857	2857	11,86	9,22	9,94	-2,64	0,72
Цільове фінансування	525	256	77	2,18	0,83	0,27	-1,35	-0,56
Усього за розділом II	3382	3113	2934	14,04	10,05	10,21	-4,00	0,16
III. Поточні зобов'язання і забезпечення								
Короткострокові кредити банків	4647	4642	3778	19,30	14,98	13,15	-4,32	-1,83
Поточна кредиторська заборгованість:								
за товари, роботи, послуги	155	1092	1528	0,64	3,52	5,32	2,88	1,79
за розрахунками з бюджетом	21	1	170	0,09	0,00	0,59	-0,08	0,59
за розрахунками зі страхування	2	9	20	0,01	0,03	0,07	0,02	0,04
за розрахунками з оплати праці	21	30	68	0,09	0,10	0,24	0,01	0,14
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	5	605	5	0,02	1,95	0,02	1,93	-1,94
Інші поточні зобов'язання	0	4	3060	0,00	0,01	10,65	0,01	10,64
Усього за розділом III	4851	6383	8629	20,14	20,60	30,03	0,46	9,43
Баланс	24081	30984	28736	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

У 2020 р. підприємство значно знизило частку власного капіталу, яка становила 59,76%, та значно збільшила частку поточних зобов'язань та забезпечень, відповідно до 30,03%. Наглядно структуру пасиву підприємства наведено на рис. 2.6.

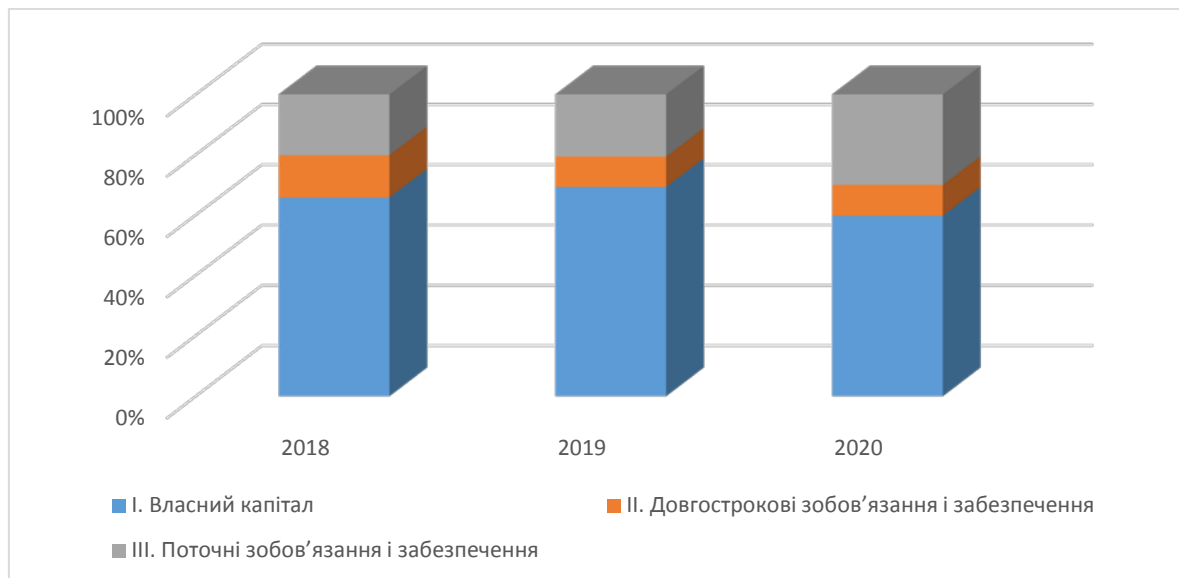

Рис. 2.6. Структура пасиву СТОВ «Гончарово» за 2018 – 2020 рр., у відсотках

Також проведемо більш детальний аналіз структури власного капіталу. Структура власного капіталу підприємства наведена на Рис. 2.7.

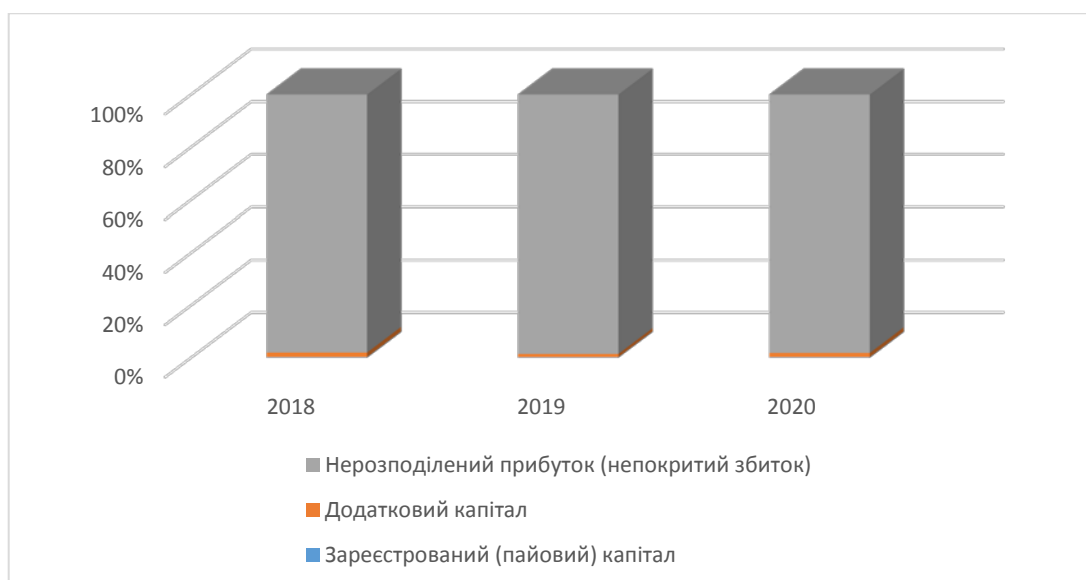

Рис. 2.7. Структура власного капіталу СТОВ «Гончарово» за 2018 – 2020 рр., у відсотках

Найбільшу частку в структурі власного капіталу становить нерозподілений прибуток. Дана частка коливається від 58,67% до 68,18%. Частка додаткового капіталу коливається в межах від 0,94 % до 1,21%. Також, незначну частку займає пайовий капітал.

Згідно фінансовій звітності у 2018 р. підприємство отримало непокритий збиток у розмірі 15535 тис. грн., що складає 64,51% від структури капіталу. Протягом 2019 – 2020 рр. підприємство отримувало нерозподілений прибуток, що відповідно займав 68,18% та 58,67%.

За результатом аналізу структури поточних зобов'язань за аналізований період найбільшу частку в структурі займають короткострокові кредити банку, їх частка коливається від 13,152% до 19,3%. Невелика частка в структурі поточних зобов'язань припадає на поточну кредиторську заборгованість.

2.3. Аналіз фінансової стійкості та ліквідності СТОВ «Гончарово»

Для повної картини фінансово-господарського стану СТОВ «Гончарово» проведемо аналіз показників оборотності коштів, фінансової стійкості та ліквідності.

Міністерством Фінансів України і Фондом державного майна України встановлено скорочений перелік коефіцієнтів для оцінки фінансової стійкості, до якого входять: коефіцієнт платоспроможності, коефіцієнт фінансування, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами. Основні показники фінансової стійкості наведено в таблиці 2.8.

Тож, проаналізуємо отримані результати основних показників фінансової стійкості.

Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів має динаміку коливання.

У 2018 р. коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами становив 0,53, у 2019 р. – 0,61, а у 2020 р. – 0,51. Дана динаміка свідчить про те, що

запаси підприємства, що мають найменшу ліквідність забезпечені довгостроковими стабільними джерелами фінансування.

Таблиця 2.8.

Основні показники фінансової стійкості СТОВ «Гончарово» за 2018 – 2020 рр., у тис. грн. та у відсотках

Показник:	Період			Відхилення	
	2018	2019	2020	2019-2018	2020-2019
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	0,53	0,61	0,51	0,07	-0,10
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,66	0,69	0,60	0,66	0,69
Коефіцієнт фінансової залежності	1,52	1,45	1,67	-0,07	0,23
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,60	0,69	0,71	0,10	0,01

Коефіцієнт фінансової незалежності також має невеликі коливання від 0,6 до 0,69. Дана динаміка коефіцієнта фінансової незалежності свідчить про можливість підприємства виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів та його незалежність від позикових джерел. Коефіцієнт фінансової залежності має позитивну динаміку, оскільки зменшується протягом аналізованого періоду. У 2018 р. значення коефіцієнта фінансової залежності становить 1,52, у 2019 р. – 1,45, а у 2020 р. значення коефіцієнта зростає до 1,67.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу протягом 2018 – 2020 рр. має негативну динаміку, оскільки отримані значення коефіцієнта більше нормативного значення та становить 0,6; 0,69 та 0,71 відповідно. Дана динаміка

свідчить про скорочення можливості підприємства вільно маневрувати власним капіталом.

Також проаналізуємо абсолютні показники фінансової стійкості, що наведені в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9.

Оцінка абсолютних показників фінансової стійкості СТОВ «Гончарово»
за 2018 – 2020 рр., тис. грн.

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Зміни	
				2019- 2018	2020- 2019
Власний капітал	15848	21438	17173	5590	-4265
Необоротні активи	6381	6561	5022	180	-1539
Наявність власних оборотних коштів	9467	14877	12151	5410	-2726
Довгострокові зобов'язання	3382	3113	2934	-269	-179
Функціонуючий капітал	12849	17990	15085	5141	-2905
Короткострокові зобов'язання	4851	6383	8629	1532	2246
Загальна величина джерел формування запасів і витрат	17700	24373	23714	6673	-659
Загальна величина запасів і витрат	10521	16564	14361	6043	-2203
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів для формування запасів і витрат	-1054	-1687	-2210	-633	-523
Надлишок (+) або нестача (-) власного капіталу і довгострокових зобов'язань для формування запасів і витрат	2328	1426	724	-902	-702
Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини основних джерел формування запасів і витрат	7179	7809	9353	630	1544
Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості	[0;1;1]	[0;1;1]	[0;1;1]		

Тож, на основі проведеного аналізу необхідно сказати, що протягом 2018-2019 рр. СТОВ «Гончарово» знаходилось на межі фінансової нестійкості, про що говорить нестача власних оборотних коштів для формування запасів і витрат, але вона компенсується за рахунок довгострокових та короткострокових зобов'язань для формування запасів і витрат. Тобто можна сказати, що підприємство має нормальну платоспроможність, не залежить від кредиторів та ефективно використовує залучені кошти.

Перейдемо до аналізу ліквідності СТОВ «Гончарово», зокрема до показників ліквідності, що наведені в таблиці 2.10

Коефіцієнт покриття характеризує СТОВ «Гончарово», як підприємство, що своєчасно ліквідує борги, на що вказує позитивний результат розрахунку коефіцієнту.

Таблиця 2.10

Показники ліквідності СТОВ «Гончарово» за 2018 - 2020 рр.

Показник:	Період			Відхилення	
	2018	2019	2020	2019- 2018	2020- 2019
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,00	0,04	-0,01	0,04
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,47	1,15	0,95	-0,32	-0,20
Коефіцієнт загальної ліквідності	3,65	3,83	2,75	0,18	-1,08

Коефіцієнт швидкої ліквідності вказує на те, що 2018 – 2019 рр. коефіцієнт був у межах норми, підприємство має можливість погашати свої поточні зобов'язання за рахунок активних розрахунків та грошових коштів. Однак у підприємства були проблеми з ліквідністю у 2020 р., оскільки результат розрахунку коефіцієнта має відхилення від норми .

Аналіз ліквідності балансу підприємства наведено в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Оцінка ліквідності балансу СТОВ «Гончарово» за 2018 - 2020 рр.

Абсолютно ліквідний баланс	Співвідношення активів та пасивів фактичного балансу					
	2019			2020		
	А		П	А		П
A1≥П1	0		649	316		3323
A2≥П2	7372		5734	8228		5306
A3≥П3	16564		3113	14361		2934
A4≤П4	6561		21438	5022		17173

Тож, як бачимо протягом 2019 – 2020 рр. баланс підприємства не був абсолютно ліквідним, оскільки перший показник не відповідає нормативам, тобто показники активу балансу є меншими за показники пасиву балансу. Тож, можна сказати, що за досліджений період підприємство не мало змоги оперативного за рахунок своїх платіжних коштів погасити борги, тобто підприємство має проблеми з абсолютною ліквідністю.

2.4. Аналіз фінансових результатів СТОВ «Гончарово»

Важливе значення у процесі діяльності підприємства займає його кінцевий результат діяльності, тобто прибуток, в негативному разі – збиток. Прибуток характеризує ефективність господарської діяльності підприємства. Величина даного показника залежить від обсягу операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. На основі аналізу прибутку підприємства приймаються управлінські рішення спрямовані на підвищення ефективності функцій, що виконує прибуток (оцінююча, розподільча, стимулююча). В позитивному результаті підприємства зацікавлені не лише підприємство, а й держава, оскільки даний результат діяльності підприємства впливає на макроекономічні чинники.

Основними показниками, що дають загальну характеристику рентабельності є рентабельність всього майна, рентабельність поточних

активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність інвестицій та рентабельність реалізації продукції.

Для початку проведемо аналіз показників рентабельності, результати якого зафіксовані у таблиці 2.12.

Динаміка показників рентабельності негативна. Так, рентабельність активів зростає в 2019 році та різко знижується до негативного значення в 2020 році. У 2018 р. результат показника був 9,48%, однак вже у 2019 значення зростає до 18,20 %, а у 2020 становить -15,02%. Тобто у 2020 р. 15,02 грн. збитків припадає на одиницю коштів, інвестованих в активи.

Рентабельність власного капіталу має схожу тенденцію. У 2018 р. рентабельність власного капіталу становила – 14,41%, а вже у 2019 р. збільшилась до 26,31%, у 2020 р. зменшилась до -25,13%. Тобто, у 2020 р. на одиницю власного капіталу припадає 25,13 грн. чистих збитків.

Таблиця 2.12

Оцінка показників рентабельності СТОВ «Гончарово» за 2018 – 2020 рр., %

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Рентабельність активів	9,48	18,20	-15,02
Рентабельність власного капіталу	14,41	26,31	-25,13

Більш наглядне динаміку коефіцієнтів рентабельності наведено на рис.

2.8.

Рис. 2.8. Динаміка показників рентабельності СТОВ «Гончарово» за 2018 – 2020 рр.

Також проведемо аналіз фінансових результатів за 2018 – 2020 рр. СТОВ «Гончарово». У 2020 р. підприємство в результаті своєї діяльності отримало збиток у розмірі -4315 тис. грн. У 2019 р. підприємство отримало найбільший рівень чистого прибутку у розмірі 5640 тис. грн.. Тож, як бачимо простежується негативна динаміка результату діяльності, яку можна прослідкувати на рис. 2.9

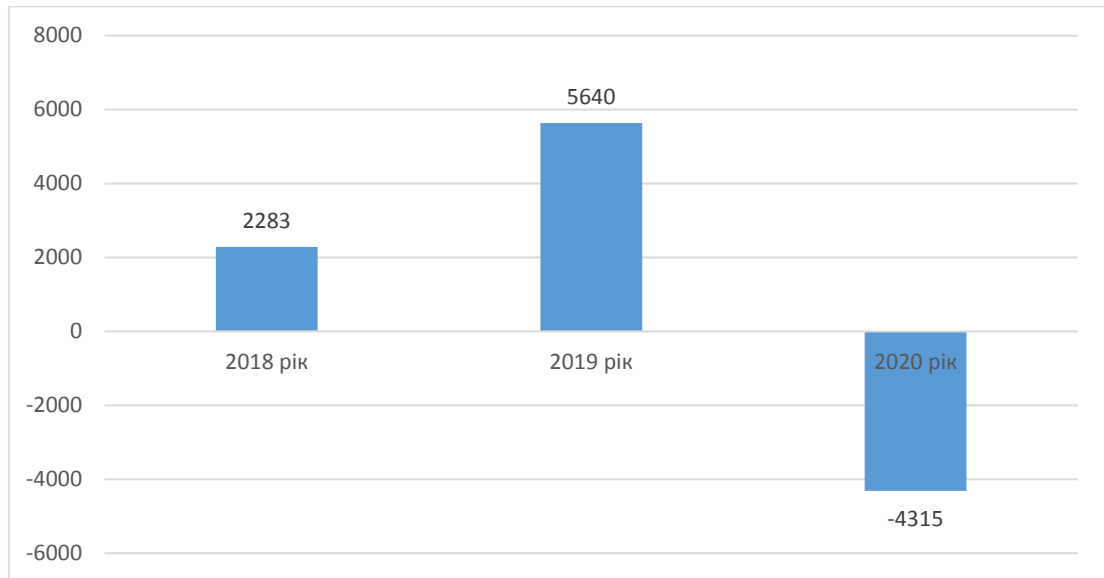

Рис. 2.9. Динаміка чистого прибутку СТОВ «Гончарово» за 2018 – 2020 рр. у тис. грн.

Проведемо більш детальний аналіз фінансових результатів СТОВ «Гончарово» за 2018 – 2020 рр. за допомогою вертикального та горизонтального аналізу. Горизонтальний аналіз фінансових результатів СТОВ «Гончарово» наведено в таблиці 2.13.

Тож, як бачимо, за результатом аналізу показники в динаміці протягом 2018 – 2020 рр. постійно коливаються. Так, чистий дохід від реалізації продукції збільшився в 2019 р. в порівнянні з 2018 р. на 9058 тис. грн., та відповідно у 2018 р. становив 15667 тис. грн. та у 2019 р. – 24725 тис. грн. (57,82%). У 2020 р. чистий дохід від реалізації продукції становить 19408 тис. грн., тобто зменшився відповідно минулого показника на -5317 тис. грн., тобто на 21,5%.

Валовий дохід у 2018 р. становив 4854 тис. грн., та у 2019 р. – 8845 тис. грн., тобто збільшився на 3991 тис. грн., що у відсотковому співвідношенні

становить 82,22%. У 2020 р. валовий дохід підприємства становив -1201 тис. грн., що відповідно минулого року менше на -10046 тис. грн., тобто на 113,58%.

Таблиця 2.13

Горизонтальний аналіз фінансових результатів СТОВ «Гончарово», за
2018 – 2020 рр., у тис. грн.

Стаття	2018	2019	2020	Відхилення			
				Абсолютне		Відносне	
				2019- 2018	2020- 2019	2019- 2018	2020- 2019
1	3	4	5	6	7	8	9
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	15667	24725	19408	9058	-5317	157,82	78,50
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	10813	15880	20609	5067	4729	146,86	129,78
Валовий прибуток:	4854	8845	-1201	3991	-10046	182,22	-13,58
Інші операційні доходи	17	80	367	63	287	470,59	458,75
Адміністративні витрати	2583	2725	3052	142	327	105,50	112,00
Витрати на збут		502	353	502	-149		70,32
Інші операційні витрати	5	58	76	53	18	1160,0	131,03
Фінансовий результат від операційної діяльності:	2283	5640	-4315	3357	-9955	247,04	-76,51
Інші фінансові доходи							
Інші доходи							
Фінансові витрати							
Інші витрати							
Фінансовий результат до оподаткування	2283	5640	-4315	3357	-9955	247,04	-76,51
Чистий фінансовий результат	2283	5640	-4315	3357	-9955	247,04	-76,51

Фінансовий результат від операційної діяльності підприємства у 2018 р. становив 2283 тис. грн., а у 2019 р. значення даного фінансового результату збільшилось до 5640 тис. грн., тобто на 3357 тис. грн. У 2020 р. фінансовий результат від операційної діяльності підприємства становить -4315 тис. грн., тобто впало за минулорічну суму на -9955 тис. грн., що у відсотках складає 176,51%.

Фінансовий результат до оподаткування має туж саму тенденцію та значення, що й фінансовий результат від операційної діяльності.

Також, одним із важливих показників даної фінансової звітності являється собівартість. Сума собівартості продукції у 2018 р. становила 10813 тис. грн., у 2019 р. сума зросла до 15880 тис. грн., що відповідно більше за минулорічне значення показника на 5067 тис. грн, або на 46,86%. У 2020 р. собівартість продукції становить 20609 тис. грн., що відповідно до 2019 р. зросло на 4729 тис. грн. та більше на 29,78%.

Як бачимо, собівартість реалізації продукції підприємства за аналізований період постійно збільшується, що пояснюється зростанням витрат на виготовлення продукції.

Висновки по розділу 2

В рамках даного дослідження, було ознайомлено із структурою СТОВ «Гончарово», а також організацією, та основами проведення аналізу фінансової звітності.

Проведено детальний аналіз фінансового стану СТОВ «Гончарово» за 2018 – 2020 рр. В ході аналізу було використано вертикальний та горизонтальний аналіз пасиву та активу балансу, порівняльний аналіз та методами комплексної оцінки для визначення показників рентабельності, фінансової стійкості та ліквідності. В результаті аналізу виявлено проблемні аспекти активу балансу: запаси та дебіторська заборгованість.

На основі проведеного горизонтального аналізу можна виявити позитивні зміни в активі балансу підприємства. У структурі активу балансу підприємства частка необоротних активів коливається від 17.48% до 26.5%, а оборотних - відповідно від 73.5% до 82.52%. Основну частину в необоротних активах займають основні засоби, а оборотних активів складають запаси, дебіторська заборгованість.

Основні засоби протягом аналізованого періоду мають позитивну динаміку. У 2019 році сума основних засобів становить 6546 тис. грн., а у 2018 році - 6381 тис. грн., тобто сума основних засобів зросла на 165 тис. грн., що у відсотковому співвідношенні становить 2,59%. В цілому необоротні активи підприємства коливаються.

Запаси також в динаміці мають тенденцію до коливання. Так у 2018 р. сума запасів становить 10521 тис. грн., а станом на 2019 р. – 16564 тис. грн. Тобто за рік сума запасів збільшилась на 6043 тис. грн., тобто на 57,44%. У 2020 р. сума запасів знизилась до 14361 тис. грн., тобто на -2203 тис. грн., що становить 13,3%. Дана динаміка є одним із негативних характеристик балансу підприємства. Дане явище вказує на те, що підприємство скоріш за все скорочує виробничі запаси унаслідок скорочення діяльності. Дебіторська заборгованість постійно збільшується.

Результати аналізу свідчать про те, що сума власного капіталу за 2018 – 2020 рр. поступово зростала до 2019 року і має позитивну динаміку. У 2018 р. власний капітал підприємства складав 15848 тис. грн., у 2019 р. власний капітал становив 21438 тис. грн., відповідно зріс на 5590 тис. грн., що у відсотковому співвідношенні становить 35,27%. У 2020 р. в порівнянні з 2019 р. власний капітал підприємства зменшився на -4265 тис. грн. (19,9%) та становить 17173 тис. грн.. Збільшення власного капіталу а 2019 році є позитивною характеристикою для підприємства та вказує на підвищення фінансової стійкості, але подальше зниження свідчить про погіршення фінансової стійкості.

Найбільшу частку в структурі пасиву підприємства займає власний капітал та становить 65,81% потім поточні зобов'язання та забезпечення – 20,14% та найменша частка довгострокових зобов'язань та забезпечень, що становили – 14,04%. У 2019 р. ситуація майже не змінилась, частка поточних зобов'язань та забезпечень (20,6%), та збільшилась частка власного капіталу (69,19%), та зменшилась частина довгострокових зобов'язань та забезпечень (10,05%).

На основі проведеного аналізу необхідно сказати, що протягом 2018 2019 рр. СТОВ «Гончарово» знаходилось на межі фінансової нестійкості, про що говорить нестача власних оборотних коштів для формування запасів і витрат, але вона компенсується за рахунок довгострокових та короткострокових зобов'язань для формування запасів і витрат. Тобто можна сказати, що підприємство має нормальну платоспроможність, не залежить від кредиторів та ефективно використовує залучені кошти.

Протягом 2019 – 2020 рр. баланс підприємства не був абсолютно ліквідним, оскільки перший показник не відповідає нормативам, тобто показники активу балансу є меншими за показники пасиву балансу. Тож, можна сказати, що за досліджений період підприємство не мало змоги оперативно за рахунок своїх платіжних коштів погасити борги, тобто підприємство має проблеми з абсолютною ліквідністю.

Також проведений аналіз фінансових результатів за 2018 – 2020 рр. СТОВ «Гончарово». У 2020 р. підприємство в результаті своєї діяльності отримало збиток у розмірі -4315 тис. грн. У 2019 р. підприємство отримало найбільший рівень чистого прибутку у розмірі 5640 тис. грн..

Динаміка показників рентабельності негативна. Так, рентабельність активів зростає в 2019 році та різко знижується до негативного значення в 2020 році. У 2018 р. результат показника був 9,48%, однак вже у 2019 значення зростає до 18,20 %, а у 2020 становить -15,02%. Тобто у 2020 р. 15,02 грн. збитків припадає на одиницю коштів, інвестованих в активи.

В цілому фінансовий стан підприємства задовільний. За результатами даного аналізу, будуть проведені заходи в наступному розділі.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Визначення факторів, що впливають на результати фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства

Сільськогосподарське підприємство – це складна, керована динамічна система, тобто сукупність взаємопов'язаних, взаємозалежних елементів економічного характеру (зі специфікою, характерною для сільськогосподарського виробництва), які утворюють єдине ціле і підпорядковуються спільній меті, що дозволяє визначити і детально розповісти про властивості системи. Таке підприємство виробляє, розподіляє та споживає матеріальні блага з метою задоволення суспільних потреб, йому властива виробничо-технічна, організаційна, економічна та соціальна єдність [43,44]. Це певна складна соціально-економічна система, тому що, перш за все, підприємство складається з сукупності елементів, пов'язаних численними внутрішніми і зовнішніми зв'язками. Ці елементи можна розглядати як прості системи, тобто системи, які в цьому відношенні і на певному рівні не поділяються на окремі підсистеми. Як окремі елементи вони можуть бути не тільки матеріальними об'єктами, а й процесами, зокрема інвестиціями, специфічними функціями тощо. По-друге, функціонування підприємства ґрунтується на взаємодії його структурних елементів, яка спрямована на конкретну мету. Суть підприємства як системи полягає в забезпеченні взаємозв'язку між його складовими (сировиною, інструментами, обладнанням, коштами, інвестиційними ресурсами) з метою отримання відповідних кінцевих ефектів (готова продукція, послуги, інформація, прибуток тощо). . Окремі елементи системи (у даному випадку підприємство) у вигляді її компонентів на основі існуючих між собою взаємодій утворюють виробничу систему. У свою

чергу, виробнича система підприємства також складається з відповідних підсистем, взаємопов'язаних і взаємодіючих між собою. [43].

З урахуванням змісту та принципів ефективної фінансово-господарської діяльності формуються цілі та завдання сільськогосподарського підприємства. Для формування основних елементів механізму управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарських підприємств необхідно враховувати принципи цього управління з урахуванням аграрного аспекту діяльності підприємства. У процесі управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарських підприємств слід мати на увазі, що сільське господарство як вид діяльності має ряд особливостей, які впливають на його функціонування в умовах ринкової економіки:

1. На відміну від промисловості, сільськогосподарський виробничий процес включає не три, а чотири ресурси - основний і оборотний капітал, жива праця і земля, а земля в сільському господарстві є основним засобом виробництва. Земля, як основний засіб виробництва, потребує експансивного відтворення, що створює низку специфічних проблем, пов'язаних із збереженням і підвищенням родючості ґрунтів [44].

2. Сільськогосподарські підприємства працюють в умовах ризику та невизначеності. Однією з причин є те, що в сільському господарстві економічний процес відтворення тісно переплітається з природними (біологічними) процесами. Сільськогосподарська продукція виробляється живими організмами, які часто функціонують як засіб виробництва. Оскільки ці живі організми розвиваються за біологічними законами, це визначає відому залежність процесу відтворення в сільському господарстві від природних факторів, що, у свою чергу, вимагає всебічного розгляду та глибоких знань агробіологічної науки.

3. У сільському господарстві дуже важливо виконувати роботи вчасно (наприклад, посів, збирання врожаю, догляд за тваринами через визначені природою проміжки часу тощо). Якщо в промисловості несвоєчасне виконання технологічних операцій призводить до затримок виробництва, то в сільському

господарстві це призводить до прямих втрат продукції, погіршення її якості, великих втрат включеної в неї робочої сили, що позначається на кінцевих результатах ведення господарства.

4. У сільському господарстві період роботи не збігається з періодом виробництва. Внаслідок цього розбіжності виникає сезонність виробництва, що проявляється нерівномірним, переривчастим використанням праці та засобів виробництва, нерівномірністю надходження продукції та доходів протягом року.

5. У сільському господарстві планується не тільки використовувати машини, а створити машинну систему. Машинна система повинна враховувати особливості та специфіку виробництва кожного виду продукції в їх поєднанні. Також дуже важливо забезпечити максимальну кількість необхідних засобів виробництва в критичний момент, щоб усі роботи можна було провести в оптимальні терміни і уникнути втрат врожаю через, наприклад, затримку посіву чи збирання врожаю.

6. Сільське господарство не може розвиватися без залучення додаткових фінансових ресурсів, переважно у формі короткострокових позик, для поточних платежів для забезпечення операційної діяльності.

7. Сільське господарство є менш привабливою інвестиційною діяльністю порівняно з іншими видами діяльності. Це пов'язано з тривалим періодом сільськогосподарського виробництва, який часто триває понад рік і характеризується поступовим збільшенням інвестицій від початку виробництва до його завершення, і одночасним вивільненням ресурсів в кінці виробництва для отримання готової продукції. . Потенційні інвестори спрямовують свій капітал в першу чергу в ті галузі, в яких відбувається швидкий обіг коштів, а отже, де можна швидко отримати віддачу від вкладених коштів.

8. Дещо вищий управлінський ризик порівняно з іншими видами діяльності.

Організаційна структура аграрного сектора є перспективною, оскільки не протистоїть, навпаки, органічно поєднує різні способи та форми ведення

господарства. Оптимізація такої системи повинна здійснюватися поступово, як матеріально-технічної бази, так і виробничої та соціальної інфраструктури на селі. Крім того, застосування системного підходу у здійсненні фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств є результатом таких процесів: 1) глобалізація в інвестиційній сфері; 2) перехід світової економіки до нової технологічної системи; 3) якісні зміни, що відбуваються на підприємствах, що формують нові моделі поведінки суб'єктів господарювання, коли основними ознаками внутрішнього управління є стратегічна спрямованість, фундаментальні дослідження, диверсифікація діяльності, інноваційність, максимальне використання творчого потенціалу людських ресурсів; 4) підвищення вимог до якості продукції, посилення динаміки зовнішнього середовища, ускладнення виробничих, інформаційних та управлінських технологій; 5) підвищення попиту на інвестиційні кошти та їх оптимальне використання шляхом розробки та реалізації раціональних інвестиційних рішень; 6) динамізм середовища.

Сучасні сільськогосподарські підприємства є відкритими, складними системами зі значною кількістю підсистем, які виконують комплекс функцій і завдань, пов'язаних однією стратегічною метою. Складну систему неможливо описати в одній площині, для її аналізу та проектування необхідно використовувати ряд ознак і параметрів. Тому виникає потреба в нових організаційних моделях фінансово-економічного управління, заснованих на активному використанні інформаційних технологій, глобальних інформаційних систем; побудова підприємств на основі інтеграції змісту та характеру управлінської діяльності, функцій управління; орієнтація на конкуренцію в часі [45]. Реалізація таких багатогранних цілей, як підвищення якості продукції та орієнтація на споживача на основі інновацій, впровадження нових виробничих, інформаційних та управлінських технологій, неможлива без відповідних ресурсів та обґрунтованого аналізу фінансування інвестицій. Вибір напрямів і форм інвестиційної діяльності безпосередньо інтегрується із загальною системою управління організацією. Як відомо, результати інвестиційної

діяльності безпосередньо впливають на роботу багатьох підсистем в організації. Таким чином, усі управлінські рішення щодо формування та реалізації інвестицій тісно взаємопов'язані та впливають на кінцеві результати фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання в цілому.

Обсяг реалізованої продукції, безперечно, є основним економічним результатом фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства. Економічні ефекти фінансово-господарської діяльності підприємства характеризуються також розподілом і використанням прибутку. До основних напрямів розподілу прибутку належать податки на прибуток, купонні виплати (відсотки) за борговими цінними паперами (облігації, векселі), дивіденди з привілейованих та простих акцій, виплати у фонди компанії (накопичення, розвиток виробництва, споживання, матеріальне стимулювання, соціально-культурне забезпечення). розвиток) тощо). Важливим економічним результатом фінансово-господарської діяльності підприємства є ринкова вартість його майнового комплексу. Вартість підприємства (команди нерухомості) є фундаментальною ознакою його економічної спроможності. До складу майнового комплексу підприємства входять усі активи, які перебувають на балансі підприємства протягом цього періоду.

Важливо проаналізувати фактори, що позитивно чи негативно впливають на економічні результати фінансово-господарської діяльності підприємства, які представлені в таблиці 3.1. Економічні показники підприємства пов'язані з ефективністю методів управління економікою, функціонування яких базується на широкому застосуванні економічних регуляторів (важелів). Оцінити вплив економічних важелів на фінансово-економічні результати діяльності підприємства дуже важко, оскільки вони принципово суперечливі. Зокрема, це стосується таких економічних важелів, як матеріальне стимулювання, пільги, компенсації, санкції, субсидії, обов'язкові внески до позабюджетних фондів, податки. Ці економічні важелі повинні викликати інтерес до розвитку виробництва. Наприклад, неправомірне використання податкових кредитів може порушити баланс між виробництвом і споживанням. Погано розроблена

система матеріального стимулювання та податків має негативні соціально-економічні наслідки. При прогресивних податкових ставках, коли при відносно низьких доходах значна частина йде на сплату податків, найбільш здібна, творча частина суспільства змушена обмежувати свою діяльність, бо виходить, що чим більше людей працює, тим більше часу вони працюють безкоштовно.

Таблиця 3.1

Класифікація факторів впливу на економічні результати фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств [46]

Загальноекономічні чинники	Галузеві фактори	Внутрішні фактори підприємства
Коливання ділового циклу	Діловий цикл, характерний для галузі	Очікуваний прибуток
Стабільність політики уряду	Перспективи розвитку галузі	Якість управління
Рівень інфляції	Структура галузі, рівень конкуренції	Структура капіталу
Стійкість національної валюти	Рівень витрат	Номенклатура продукції
Податкова політика	Трудові відносини	Диверсифікація постачальників та споживачів продукції
Соціально-економічна ситуація в країні	Тривалість виробничого циклу	Територіальні особливості розміщення
Рівень державного регулювання	Організація бухгалтерського обліку	Організаційна структура

Основними шляхами підвищення ефективності виробництва є: впровадження прогресивних технологій поряд з механізацією й автоматизацією процесів, створення та впровадження напівавтоматичних та автоматичних поточних ліній; удосконалення організації управління з використанням автоматизованих систем; удосконалення планування та організації виробництва; створення та розробка нових видів і зразків продукції; підвищення якості продукції; стандартизація та уніфікація продукції, що

випускається; спеціалізація та комбінування виробництва; економна витрата сировини і палива, використання нових видів матеріалів [43].

Таким чином у групах представлено основні фактори, що впливають на результати фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Механізм впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на формування прибутку сільськогосподарського підприємства

Основними факторами підвищення ефективності виробництва є: підвищення його технічного рівня, удосконалення управління, організації виробництва і праці, зміна розмірів і структури виробництва, підвищення якості природних ресурсів та ін. Економічна ефективність підприємства безпосередньо пов'язана із соціальною ефективністю цієї діяльності, оскільки результати діяльності підприємства є основою для вирішення низки соціальних проблем. Виходячи з вищевикладеного, вважаємо, що необхідністю вивчення економічних показників промислових підприємств є економічна ефективність виробництва залежно від обсягу виробництва, реалізації, прибутку, ресурсів і матеріальних цінностей.

3.2. Обґрунтування комплексної моделі управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського підприємства в умовах невизначеності

Суттєвою проблемою сучасного етапу розвитку економіки України є пошук шляхів більш ефективного використання наявних виробничих ресурсів сільського господарства та формування потенціалу, необхідного для виробництва певної кількості сільськогосподарської продукції. В останні роки загальна тенденція, що гальмує розвиток сільськогосподарських галузей, полягає у випередженні темпів зростання матеріальних витрат по відношенню до темпів зростання виробництва.

Сучасний стан української економіки характеризується значним руйнуванням основних елементів виробничого потенціалу. Нераціональне використання природних ресурсів, непродуманість форм і методів залучення робочої сили до систем економічних відносин, значні диспропорції в процесах формування виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств призвели до його скорочення, недосконалості системи відтворення його елементів.

Кон'юнктура ринку вимагає від сільськогосподарських товаровиробників своєчасного розвитку ресурсного потенціалу та його раціонального використання з урахуванням обмеженості фактора. Оптимальний рівень забезпечення аграрного сектору економіки виробничими ресурсами є необхідною умовою ефективної господарської діяльності, вдосконалення виробництва та покращення умов праці.

Збільшення валової продукції та підвищення її конкурентоспроможності на внутрішньому та міжнародному ринках є результатом насамперед наявності сировинного потенціалу сільськогосподарських підприємств та існуючих організаційно-економічних механізмів його використання та відтворення. У мінливих умовах розвитку сільськогосподарських підприємств дещо послаблюється їх здатність швидко реагувати на зміни та адаптуватися до складних ситуацій, що в свою чергу позначається на якісній динаміці використання та розвитку ресурсного потенціалу [47].

Економічна ефективність діяльності суб'єктів господарювання залежить від рівня забезпеченості підприємств землею, матеріалами, роботами, фінансовими ресурсами, їх раціонального взаємозв'язку та використання в процесі господарської діяльності. Останнього можна досягти шляхом побудови оптимізаційної моделі на основі, по-перше, наявних виробничих ресурсів підприємства, по-друге, результатів оптимізації, по-третє, вибору найбільш ефективних видів економічної діяльності.

Ресурсний підхід зосереджує увагу на визначенні ресурсного потенціалу як сукупності ресурсів, визначає їх вартість як суму фізичних і вартісних оцінок окремих його складових. При оцінці ресурсного потенціалу слід враховувати наявні обсяги ресурсів, які сприяють створенню прибутку сільськогосподарського підприємства. Тому підхід «більше, тим краще» для всіх компонентів потенціалу відразу не є ефективним. У результаті доцільно враховувати та формувати оптимальну структуру ресурсного потенціалу для досягнення максимальних фінансових результатів.

Ресурсний потенціал підприємства — це сукупність матеріальних, нематеріальних, трудових і фінансових ресурсів, у тому числі здатність працівників ефективно використовувати ці ресурси для виконання місії, досягнення поточних і стратегічних цілей підприємства.

Ресурсний потенціал включає в себе наступне:

1. Матеріальні ресурси - це ресурси в природі, які використовуються у виробничій (господарській) діяльності підприємства. До них належать основні засоби та частка оборотних коштів:

2. Нематеріальні ресурси - об'єкти промислової та інтелектуальної власності, які можуть приносити користь протягом тривалого періоду часу: гудвіл, ноу-хау, база знань, база даних, патент, винахід тощо.

3. Трудові ресурси підприємства - кількість працівників, зайнятих на підприємстві та тих, хто входить до його основної та допоміжної діяльності.

4. Фінансові ресурси - сукупність грошових доходів і надходжень, які є у підприємства для виконання фінансових зобов'язань, покриття витрат на відтворення підприємства та стимулювання працівників.

Спільним для всіх видів ресурсів є їх ефективність. Суть полягає в тому, що для оцінки ефективності конкретного виду ресурсу корисний результат підприємства порівнюється з витратами на отримання цього корисного результату. Для матеріальних ресурсів витрати — це середня вартість матеріальних витрат за розглянутий період; у разі трудових ресурсів витратами є фонд оплати праці тощо.

Оптимізація ресурсного потенціалу підприємства полягає у визначенні необхідного обсягу наявних ресурсів та їх раціонального співвідношення в процесі господарської діяльності для отримання максимального результату у вигляді доходу [48,49]. Підвищення рівня рентабельності сільськогосподарських підприємств можливе при оптимальному розподілі ресурсного потенціалу. Для вирішення цієї проблеми запропоновано економіко-математична модель, ефектом якої є оптимізація використання обмежених виробничих ресурсів сільгоспвиробників. Реалізація моделі на

практиці дає змогу виявити резерви вивільнення ресурсів та напрямок їх використання, що підвищить рівень прибутковості підприємства за умови ефективного використання його ресурсного потенціалу.

Оптимізуючи наявні виробничі ресурси та їх раціональне використання, можна підвищити економічну ефективність виробництва продукції сільськогосподарських підприємств та виявити резерви ресурсного потенціалу. Використовуючи методи економіко-математичного моделювання, можна оптимізувати виробництво сільськогосподарської продукції даного підприємства. Рішення проблеми полягає в пошуку максимальної віддачі від продажів в умовах обмеженості виробничих ресурсів [50, 51].

Оптимізація структури передбачає зміну зв'язку об'єкта управління із зовнішнім середовищем. Донедавна механізм структурної оптимізації був лише прямим пошуком різних варіантів. З формальної точки зору це виникло через брак інформації про властивості критеріальних функцій (безперервність, диференційованість) і, як наслідок, неможливість вибору напрямку оптимізації. Такий підхід не тільки неефективний, а й у багатьох випадках просто не вигідний. В даний час вирішення завдань оптимізації структури на основі моделювання дозволило зробити якісний стрибок у цьому напрямку. Таким чином, зокрема, отримання відповідної інформації про властивості об'єкта в даній точці, яка відображає (точніше, його невелике оточення) від моделювання, є ефективним способом вирішення широкого кола проблем аналізу об'єкта.

Структурна модель задачі набуває вигляду:

$$\left\{ \begin{array}{l} F_{\max} = \sum_{j=1}^n c_j x_j \\ \sum_{j=1}^n a_{ij} x_j \leq V_i \\ x_j \geq 0; j = \overline{1, n}; i = \overline{1, m} \end{array} \right. \quad (3.1)$$

де F — дохід від реалізації продукції сільськогосподарського підприємства (грн.);

c_j — ціна реалізації одиниці j -го виду продукції (грн.);

x_j — кількість сільськогосподарської продукції j -го виду (ц);

a_{ij} — норми витрат 2-го виду ресурсу на виробництво одиниці j -го виду продукції (грн./ц);

V — фактичний обсяг i -го виду ресурсу (грн.);

n — кількість видів продукції, що виробляється сільськогосподарським підприємством;

m — кількість наявних ресурсів, задіяних у виробничому процесі.

У розгорнутому вигляді структурну модель можна представити таким чином [52, 53]

$$\left\{ \begin{array}{l} F_{\max} = \sum_{j=1}^n c_j x_j = c_1 x_1 + c_2 x_2 + c_3 x_3 + \dots + c_n x_n \\ a_{11} x_1 + a_{12} x_2 + a_{13} x_3 + \dots + a_{1n} x_n \leq V_1 \\ a_{21} x_1 + a_{22} x_2 + a_{23} x_3 + \dots + a_{2n} x_n \leq V_2 \\ \vdots \\ a_{m1} x_1 + a_{m2} x_2 + a_{m3} x_3 + \dots + a_{mn} x_n \leq V_m \\ x_1 \geq 0, x_2 \geq 0, x_3 \geq 0, x_4 \geq 0, x_5 \geq 0, \\ x_6 \geq 0, x_7 \geq 0, x_8 \geq 0 \\ j = \overline{1, n}; i = \overline{1, m} \end{array} \right. \quad (3.2)$$

Норми витрат 2-го виду ресурсу на виробництва j -го виду продукції у матричній формі мають такий вигляд:

$$\underline{a_{ij}} = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1j} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2j} & \dots & a_{2n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mj} & \dots & a_{mn} \end{pmatrix}. \quad (3.3)$$

Цільовою функцією є дохід від продажів.

Припустимо, що цільова функція лінійна, усі обмеження також лінійні.

Побудуємо математичну модель задачі, цільова функція - максимальний дохід досліджуваного сільськогосподарського підприємства.

$$F = c_1x_1 + c_2x_2 + c_3x_3 + \dots + c_nx_n \rightarrow \max \quad (3.4)$$

Неефективно використовуються такі ресурси, як заробітна плата, паливно-мастильні матеріали, електроенергія, поточний ремонт основних засобів. Виявлені під час вирішення проблеми запаси необхідно використовувати для підвищення економічної ефективності виробництва та підтримання оптимального співвідношення ресурсного потенціалу шляхом виділення їх на закупівлю дефіцитних ресурсів (насіння, корми, корисні та органічні добрива). Тому з метою підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва рішення слід додатково коригувати шляхом перерозподілу наявних ресурсів.

Завдяки оптимальному розподілу сировинного потенціалу підприємства та вдосконаленню його виробничої стратегії можна створити додаткові робочі місця, збільшити виробництво молока, яловичини та іншої продукції, ціни на які зростатимуть найближчим часом.

Урожайність, посівна площа, ціна реалізації та собівартість продукції - це найважливіші внутрішні фактори, що впливають на формування прибутку сільськогосподарського підприємства, що виробляє сільськогосподарську продукцію. Окрім загальної ресурсної забезпеченості, суттєвий вплив на рівень рентабельності агропідприємства матиме й оптимальний розмір посівної площі. При цьому максимального рівня прибутку можна досягти за рахунок оптимізації використання земельних ресурсів з урахуванням величини витрат та цінової політики на ринку сільськогосподарської продукції. Це, у свою чергу, пов'язано з розробкою оптимізаційної моделі формування максимального рівня прибутку з метою оптимізації ресурсного потенціалу.

Оптимізація посівних площ підприємства спрямована на максимізацію прибутку і здійснюється із застосуванням методів економіко-математичного моделювання. Рішення проблеми — знайти максимальний прибуток при обмеженій посівній площі.

$$\left\{ \begin{array}{l} F = V_1 P_1 X_1 + V_2 P_2 X_2 + V_3 P_3 X_3 + \dots + V_n P_n X_n \rightarrow \max; \\ X_1 + X_2 + X_3 + \dots + X_n = S; \\ b \leq X_1 \leq c; d \leq X_2 \leq m \dots; j \leq X_n \leq q \end{array} \right. \quad (3.5)$$

де F - прибуток від реалізації продукції сільськогосподарського виробництва (грн); V_n - урожайність n -ої культури (ц/га); P_n - прибуток від реалізації n -ої культури (грн/ц); X_n - площа посіву n -ої культури (га); S - загальна площа посіву (га); b, c, d, m, j, q - обмеження посівних площ (га).

Таким чином, алгоритм побудови комплексної оптимізаційної моделі максимізації прибутку сільськогосподарського підприємства наведено на рисунку 3.2.

Рис. 3.2. Алгоритм побудови оптимізаційної моделі максимізації прибутку сільськогосподарського підприємства

Використовуючи оптимізаційну модель максимізації рівня прибутку сільськогосподарського підприємства на основі ресурсного підходу та використання економіко-математичного моделювання, можна сформулювати оптимальну структуру ресурсного потенціалу підприємства.

Підвищення рівня рентабельності сільськогосподарських підприємств можливе при оптимальному розподілі ресурсного потенціалу. Для вирішення цієї проблеми запропоновано економіко-математична модель, ефектом якої є оптимізація використання обмежених виробничих ресурсів сільгоспвиробників. Реалізація моделі на практиці дає змогу виявити резерви вивільнення ресурсів та напрямки їх використання, що підвищить рівень прибутковості підприємства за умови ефективного використання його ресурсного потенціалу.

3.3. Управління собівартістю сільськогосподарської продукції

Ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств значною мірою залежить від існуючої на підприємстві системи управління витратами, що являє собою сукупність взаємопов'язаних елементів, методів і механізмів, за допомогою яких узагальнюються процеси заготівлі, використання ресурсів, стратегічні та тактичні завдання. Управління витратами — це процес цілеспрямованого формування витрат щодо їх видів, місць і носіїв із постійним контролем рівня витрат і стимулюванням їх зниження. Управління витратами є важливою функцією стратегічного управління підприємством і включає такі організаційні підсистеми: - пошук і визначення факторів ресурсозбереження; - нормування витрат ресурсів; - планування витрат за їх видами; - розрахунок та аналіз структури та динаміки витрат (класифікація); - стимулювання економії ресурсів і зниження витрат. [55]

Важливою специфікою формування витрат у сільському господарстві є його самовідтворення. Значна частина продукції не продається, а залишається на підприємстві для відтворення, насіння, добрив, кормів тощо. Тому певна частина продукції не входить до складу товарної продукції і не набуває

грошової форми, оскільки це внутрішній оборот, на який припадає значна частка загального сільськогосподарського виробництва. Особливостями витрат у сільському господарстві є велика тривалість виробничого циклу та чітко окреслена сезонність виробництва. Останнє вимагає поступового накопичення незавершених витрат, що призводить до зниження основних фінансових показників. сезонність має великий вплив на витрати сільськогосподарських підприємств.

Сезонність сільськогосподарських ресурсів має специфічні піки і мінімуми у виробничо-господарській діяльності. Так звані «мертві» сезони виробничих витрат, понесених при виготовленні продукції. Загалом сезонність, незважаючи на певні позитивні ефекти (можливість підготуватися до сезону, наявність лімітів часу на налагодження та ремонт техніки, закупівлю необхідних добрив, накопичення ресурсів тощо) завдає більшої соціально-економічної шкоди сільськогосподарським підприємствам.

Доцільно проводити аналіз управлінських витрат в цілому та окремих груп управлінських витрат, який дозволить виявити джерела сезонності витрат, а також визначити розподіл управлінських витрат протягом року. Це дозволить з більшою вірогідністю прогнозувати рівень управлінських витрат на наступні періоди, що буде основою для створення різноманітних видів бізнес-планів. Рівень сезонності можна визначити за допомогою сезонного індексу, який розраховується за формулою

$$I_s = \frac{Y_t}{\bar{Y}} \quad (3.6)$$

де s – повний цикл діяльності підприємства сільськогосподарської галузі;

Y_t – обсяг витрат підприємства у відповідний момент часу t ;

$\bar{Y}$ – середнє обсяг витрат підприємства [56].

Однак перед тим, як підприємство приступить до розрахунку індексу сезонності, необхідно визначити класифікацію витрат, понесених

сільськогосподарським підприємством у певний сезон. У виробництві рослинної продукції простежується чітка сезонність, незалежно від виду продукції, змінюється лише сезон. У «холодний» сезон (початок листопада-грудень-травень) виробництва немає, а у витратах переважають постійні витрати, пов'язані з післязбиральною переробкою, зберіганням та страхуванням насіння.

Страховий захист сільськогосподарського виробництва набуває все більшої популярності, оскільки це найкращий спосіб забезпечення безперервності, збалансованості та стабільності аграрного ринку та один з ефективних методів відшкодування збитків в аграрному секторі [57].

Тепла пора року (травень-жовтень) – пік виробництва, в цей період входять витрати на підготовку ґрунту, посів, профілактику хвороб рослин, боротьба зі шкідниками, витрати та збирання та інші. Враховуючи особливості формування та собівартості продукції рослинництва, необхідно враховувати технологію вирощування.

Основними етапами вирощування є:

- підготовка ґрунту;
- система внесення добрив у ґрунт;
- посівна;
- догляд за посівами;
- захист від хвороб;
- прибирання;
- післязбиральна переробка;
- зберігання;
- реалізація продукції.

Кожна з перерахованих вище стадій має свій склад витрат, і найбільша проблема кожного керівника постає в їх визначенні та класифікації. При розрахунку собівартості виробництва рослинницької продукції необхідно враховувати ряд факторів, як суб'єктивних, так і об'єктивних. Складовими суб'єктивних факторів є:

- своєчасність і якість сільськогосподарської діяльності;
- ефективність системи організації та управління оперативною діяльністю;
- функціональний стан основних засобів підприємства;
- рівень кваліфікації працівників, їх продуктивність тощо.

До об'єктивних факторів належать:

- зміна клімату;
- ринкові ціни на сировину та технічні матеріали;
- державне регулювання заробітної плати;
- ступінь мобільності трудових ресурсів тощо.

Щоб знайти резерви зниження собівартості продукції, перш за все, витрати слід класифікувати за найважливішими статтями та проаналізувати їх зміну з урахуванням сезонності. та класифікація на різні види витрат [].

Сьогодні вартість придбаних засобів виробництва займає більше третини в структурі сільськогосподарських витрат. Використання мінеральних добрив, гербіцидів, кормових добавок дозволяє швидше нарощувати виробництво, а отже, швидше реагувати на зміну економічних умов. Доцільно визначити склад витрат, понесених на вирощування насіння, та вид витрат, до яких вони включаються (табл. 3.2).

З таблиці видно, що значну частину витрат становлять витрати на оплату праці (виробничий персонал: трактористи, комбайнери, водії тощо) та одноразовий внесок до фонду оплати праці; прямі витрати на сировину, а також витрати на утримання або оренду сільськогосподарської техніки. З метою зниження витрат виникає потреба в нових і більш досконаlih технологіях вирощування рослин, посіви нових селекцій високоврожайних сортів рослин, застосуванні більш широкого спектру засобів захисту рослин і добрив.

Важливою є також модернізація технічного парку, яка дозволила б в одній технологічній операції замінити декілька операцій (культивуація, дискування – одна операція; одночасна сівба мінеральними добривами), що в кінцевому підсумку значно підвищило б валову продуктивність.

Таблиця 3.2

Формування собівартості рослинництва за окремими етапами [55]

Етапи	Процес	Склад витрат	Сезон понесення витрат
Підготовка ґрунту	–оранка; –боронування; –культивация	–заробітна плата та ЄСВ; –витрати на паливо; –витрати на технічний огляд; –амортизація	листопад, квітень
Внесення добрив	Внесення хімічних та органічних добрив	–закупівля добрива; –зарплата та ЄСВ; –витрати на паливо	квітень – травень
Посів	Висівання насіння, внесення хімічних засобів від бур'янів	–витрати на насіння; –заробітна плата та ЄСВ; –витрати на паливо; –витрати на технічний огляд; –амортизація	червень
Захист від хвороб та бур'янів	Внесення хімічних добрив	–закупівля добрива; –заробітна плата та ЄСВ; –витрати на паливо; –витрати на технічний огляд; –амортизація	червень
Догляд за посівами	–прополка; –підгортання	–заробітна плата та ЄСВ; –витрати на паливо; –витрати на технічний огляд; –амортизація	червень- липень
Збирання	Збирання	–заробітна плата та ЄСВ; –витрати на паливо; –витрати на технічний огляд; –амортизація	вересень
Післязбиральна доробка	– використання зерноочисно-сушильних агрегатів	–заробітна плата та ЄСВ; –витрати енергоносіїв	вересень- жовтень
Зберігання	– перевезення в склади	–заробітна плата та ЄСВ; –витрати на паливо; –витрати на технічний огляд; –амортизація; –складські витрати	жовтень - до моменту реалізації
Реалізація	–пошук ринків збуту; –завантаження та доставка	–витрати на маркетингові послуги; –логістичні послуги; –податки; –заробітна плата та ЄСВ; –витрати та паливо	–

Загальна вартість реалізованого товару може змінюватися в залежності від періоду реалізації:

- відразу після етапу збирання врожаю;
- після збирання та обробки;
- після збирання, обробки та тимчасового зберігання врожаю;
- після отримання, обробки та зберігання протягом

Таким чином, аналізуючи ринкову ситуацію під час збору врожаю, приймаються більш ефективні управлінські рішення щодо майбутньої частки врожаю. Для цього порівнюються ціни на зернові на момент збору врожаю та прогнозовані рівні цін на певний майбутній період. Якщо залишається урожай на зберігання, потрібно враховувати витрати на зберігання насіння. Тому правильний підбір періоду реалізації виробленої продукції впливає і на витрати, які входять до собівартості, і безпосередньо на фінансові результати господарства. Сьогодні перед аграріями стоїть проблема покращення стану вирощування продукції, тому має важливе значення формування відпускних цін на насіння, які визначають рентабельність виробництва, матеріальну зацікавленість як всього сільського господарства, так і окремих працівників цих підприємств.

Використання мінеральних добрив у сільському господарстві підвищує ефективність операційної діяльності, але водночас є важливою статтею витрат. Одним з інноваційних способів оптимізації їх використання є використання рідких азотних добрив, у тому числі безводного аміаку. Безводний аміак є рідким азотним добривом і містить 82,5% азоту. Перевага рідких азотних добрив у тому, що їх виробництво та використання набагато дешевше, ніж тверді добрива. Вартість одиниці азоту в рідкому аміаку в 1,5–2 рази нижча, ніж в аміачній селітрі.

Основними перевагами використання безводного аміаку є [59]: -

зниження витрат праці на 47% порівняно з твердими азотними добривами;

- сприяння зниженню витрат на паливно-мастильні матеріали та оплату праці;
- можна використовувати як основне добриво під усі сільськогосподарські культури;
- використання безводного аміаку більш рівномірно розподіляється в шарі ґрунту, а також більша доступність діючої речовини для рослин;
- під впливом безводного аміаку в ґрунті збільшується кількість рухомих форм фосфору, калію та мікроелементів, що покращує живлення рослин;
- специфічне використання безводної аміачної стрічки ускладнює ріст і розвиток бур'янів у посівах і водночас вирішує проблему боротьби зі шкідниками;
- технологія безводного аміаку сприяє підвищенню врожайності.

Ще одним інноваційним способом підвищення ефективності рослинництва є використання регуляторів росту рослин. Регулятори росту рослин – це природні фітогормони, їх синтетичні аналоги або комплексні препарати, що дозволяють свідомо регулювати найважливіші процеси росту і розвитку рослинного організму з метою найбільш ефективного використання потенціалу сорту. Біостимулятори не підвищують продуктивність сільськогосподарських культур, а лише активізують біологічні процеси рослинних організмів і підвищують проникність міжклітинних мембран, що сприяє більш повному розкриттю їх біологічного потенціалу врожайності. Посилюються процеси живлення, дихання і фотосинтезу, збільшується витрата добрив на 20-30%. Більш повно реалізується генетичний потенціал рослин, створений природою та селекційною роботою.

Комплексна обробка насіння та обприскування посівів сприяють [60]:

- розвитку потужної кореневої системи;
- підвищення зимостійкості озимих культур у результаті цукроутворення та поглиблення кущення;

- розвиток у зоні кореневої системи екологічно-трофічних груп мікроорганізмів, необхідних для рослин, зокрема бактерій, які мобілізують фосфати та зв'язують азот;

- розвиток популяції мікроорганізмів, здатних продукувати антибіотики;
- збільшення вмісту фотосинтетичного хлорофілу;
- біосинтез білка стресового теплового шоку;
- зниження норми висіву насіння на гектар;
- зниження хвороб рослин;
- зменшення вилягання рослин шляхом зміцнення стінки стебла;
- зниження мутагенної дії гербіцидів і радіонуклідів;
- підвищення якості продукції;
- підвищення врожайності на 12-20%.

Таким чином, інноваційними шляхами зниження собівартості рослинницької продукції в Україні на сучасному етапі розвитку є використання ефективних, комплексних добрив, регуляторів росту рослин, які дозволяють не тільки підвищити врожайність, а й підвищити якість продукції. Перспективними інноваційними рішеннями в сільському господарстві є використання інформаційних технологій для більш точного планування посівів, визначення фактичної посівної площі, недопущення надмірних витрат матеріально-технічних ресурсів, удосконалення організації праці на підприємствах[61].

Діяльність сільськогосподарських підприємств пов'язана з ризиком і невизначеністю, суттєво відрізняється від інших галузей економіки, що визначає специфіку управління витратами. При цьому в умовах постійного збільшення видатків керівництво сільськогосподарських підприємств має приділяти особливу увагу ефективності їх створення. Тому проблема побудови ефективної системи управління витратами має бути пріоритетною у розвитку кожного підприємства, що підвищить прибутковість його управління.[55]

Висновки до розділу 3

Основними економічними ефектами фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства є обсяг виробленої та реалізованої продукції, валовий дохід, прибуток, вартість майнового комплексу підприємства. Економічні показники компанії залежать від її конкурентоспроможності, попиту на її продукцію, рівня рейтингу, її операцій та ділової репутації. Показано, що економічні результати промислового підприємства відображають загальну ефективність його економічного потенціалу, який включає: кадровий, технічний, виробничий та фінансовий.

Підвищення рівня рентабельності сільськогосподарських підприємств можливе при оптимальному розподілі ресурсного потенціалу. Для вирішення цієї проблеми запропоновано економіко-математична модель, ефект якої полягає в оптимізації використання обмежених виробничих ресурсів сільгоспвиробників та оптимізації посівних площ. Реалізація моделі на практиці дає змогу виявити резерви вивільнення ресурсів та напрямки їх використання, що підвищить рівень прибутковості підприємства за умови ефективного використання його ресурсного потенціалу.

Визначено, що в умовах постійного збільшення видатків керівництво сільськогосподарських підприємств має приділяти особливу увагу ефективності їх створення. Тому проблема побудови ефективної системи управління витратами має бути пріоритетною у розвитку кожного підприємства, що підвищить прибутковість його управління

РОЗДІЛ 4

ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТОВ «ГОНЧАРОВО» ТА ОЦІНКА ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ

4.1. Удосконалення фінансово-господарської діяльності СТОВ «Гончарово» за допомогою бізнес-проекту щодо вирощування нішевої бобової культури

З метою удосконалення фінансово-господарської діяльності СТОВ «Гончарово» та за результатами попереднього аналізу пропонується підприємству вирощування нішеву бобову культуру - нут. Позитивна динаміка збільшення площ під нут або турецький горох спостерігається у всьому світі. Найбільше культивується в Індії - до 70% усіх площ, ще 5-10% - в Австралії, до 5% - в Пакистані і близько 4% - в Туреччині. Українські господарства все більше уваги приділяють цьому вирощуванню: у 2020 році було посіяно близько 36 тис. га. [62] Одним із важливих факторів тенденції зростання в Україні посівів більш нішевих зернобобових культур став світовий попит на них та висока рентабельність їх вирощування.

Загалом, вирощування нішевих зернобобових культур є одним із найперспективніших напрямків для малого та середнього агробізнесу. Якщо у виробництві традиційних зернових культур йому досить складно конкурувати на рівних з великими сільськогосподарськими підприємствами та фермерськими господарствами, то у вирощуванні нішевих бобових культур вона витримує. Крім того, нішеві зернобобові культури дозволяють за певних умов дотримання технології виробництва отримувати значно вищий дохід з одиниці землі та вищу рентабельність вирощування навіть у порівнянні з деякими високоліквідними зерновими та олійними культурами.

Нішові бобові культури є важливим стратегічним експортним резервом вітчизняної зернової промисловості. За умови його ефективного використання

цілком можливо диверсифікувати вітчизняний експорт сільськогосподарської продукції та значно збільшити валютний дохід, а також зменшити залежність від світового агропродовольчого ринку та ризик волатильності цін.

Пропонуємо сорт – «Кіра». Урожайність зерна (при стандартній вологості 14%), т/га - 3,3. Тривалість вегетаційного періоду, днів - 76. Висота прикріплення нижніх бобів, см - 20. Вміст білка, % - 26. Висота рослини, см - 60. Маса 1000 зерен, г - 350. Посухостійкість, результат (1-9) - 8. Стійкість до вилягання, бал (1-9) - 9. Стійкість до розсіювання, бал (1-9) - 9. Стійкість збудника, бал (1-9): аскохітоз - 7; коренева гниль - 7. Стійкість до шкідників, бал (1-9): зерно - 7.

Розрахуємо бізнес-проект щодо доцільності вирощування сої СТОВ «Гончарово».

Істотними перевагами вирощування нуту порівняно з вирощуванням як основної культури є те, що використання низьковрожайної технології не потребує великої кількості агротехнічних обробок, що значно економить матеріальні витрати.

Встановлено, що економічній ефективності нуту сприяють:

- 1) забезпечення виробництва найдешевшого рослинного білка;
- 2) завдяки біологічним властивостям повітря азотфіксація значно зменшує потребу в закупівлі та використанні азотних добрив у сільському господарстві;
- 3) забезпечує виробництво екологічно чистої продукції,
- 4) користується експортним попитом.

Тому слід приймати управлінські рішення щодо вирощування нуту після озимого ячменю, який вже вирощується на досліджуваному підприємстві. Закупівля окремого обладнання для вирощування нуту не потрібна: посів, збирання та інші роботи будуть здійснюватися

Припустимо проект на 3 роки з 2021 по 2023 роки. Використовуючи таблицю 4.1, наведемо розрахунок вартості проекту.

Таблиця 4.1

Калькуляція витрат по вирощуванню нуту

Статті витрат	Сума коштів, тис.грн
Виробничі витрати (обслуговування техніки, закупівля палива, оплата праці, нарахування на заробітну плату,	300
Закупівля посадкового матеріалу (20 т за ціною 26000 грн/т)	520
Всього	820

Загальна вартість проекту – 820 тис. гривні. Джерела фінансування: позикові кошти у вигляді банківського кредиту для закупівлі посадкового матеріалу у сумі 520 тис. грн., так як підприємство в 2020 році зазнало збитки та не має вільних власних коштів для фінансування проекту. Виробничі витрати будуть фінансуватися за рахунок власних коштів та будуть віднемені на собівартість.

Визначемо графік погашення кредиту, якщо процентна ставка - 15%, дата позики –січень 2021 року, термін позики - 1 рік, відсотки виплачуються щомісяця, відсотки нараховуватимуться в кінці місяця відповідно до факту, сума позики буде погашена наступним чином: 200 тис. грн. у червні 2021, 200 тис. грн. – у листопаді 2021 та решту 120 тис. грн. – у січні 2022 року.

Таблиця 4.2

Графік кредитних виплат

Дата	Залишок на початок періоду	%	тіло кредиту	Залишок на кінець періоду
01.2021	520000	-	-	520000
02.2021	520000	6500	-	520000
03.2021	520000	6500	-	520000
04.2021	520000	6500	-	520000
05.2021	520000	6500	-	520000
06.2021	520000	6500	200000	320000

Продовження табл. 4.2

1	2	3	4	5
07.2021	320000	4000	-	320000
08.2021	320000	4000	-	320000
09.2021	320000	4000	200000	120000
10.2021	120000	1500	-	120000
11.2021	120000	1500	-	120000
12.2021	120000	1500	-	120000
01.2022	120000	1500	120000	-
Всього	X	50500	520000	X

Таким чином, загальна сума процентних виплат буде складати 50500 грн.

На основі даних, наведених у таблиці 4.3, обґрунтовуємо доцільність проекту. Для обґрунтування доцільності проекту вирощування нуту використовуємо чисту приведену вартість проекту, коефіцієнт рентабельності проекту.

Розрахунок чистого приведеної вартості можна здійснити за допомогою формули:

$$NPV = \sum_{k=1}^n \frac{P_k}{(1+i)^k} - IC \quad (4.1)$$

де P_k — річні грошові надходження протягом *періоду*;

IC — стартові інвестиції;

i — ставка дисконтування.

Нинішня вартість усіх грошових потоків є простою сумою грошових потоків за кожен період. Оцінимо інвестиційну привабливість запропонованих капітальних вкладень.

$$10710,46 - 820 = 9890,49 \text{ тис. грн.}$$

$$NPV = 9890,49 \text{ тис. грн.}$$

Проект є вигідним для інвестора, якщо чиста теперішня вартість більше 0, тобто проект є доцільним.

$$\text{Термін окупності проекту } 2,15 \text{ років або } 365 \text{ днів} * 2,15 = 784 \text{ дні}$$

Таблиця 4.3

Вихідні показники для аналізу ефективності вирощування нуту в СТОВ
«Гончарово»

Показники	2021	2022	2023
Ціна продукції, грн./т.	18300	20130	22143
Кількість продукції, т.	100	100	100
Собівартість продукції, грн./т.	14250	15000	15750
Вартість основних засобів, які приймають участь	500	500	500
Норма амортизації, %	7	7	7
Ставка дисконту, %	20	20	20
Коефіцієнт дисконтування	0,8333	0,6944	0,5787
Виручка, тис. грн.	18300	20130	22143
Поточні витрати, тис. грн.	14250	15000	15750
Амортизаційні відрахування, тис.грн.	35	35	35
Грошові потоки, тис. грн.	4085	5165	6428
Дисконтовані грошові потоки, тис. грн.	3404,03	3586,58	3719,88
Накопичений дисконтований грошовий потік, тис.грн	3404,03	6990,61	10710,49

Отже, наведені розрахунки свідчать, що за 2,15 років (або 784 дні) проект щодо вирощування нуту окупиться.

Проведемо аналіз ризиків вирощування нуту. (табл. 4.4). Для кількісної оцінки ризику вибираємо ризик несприятливих погодних умов, який є найбільш

вирогіднійшим з усіх перерахованих ризиків. Для цього використовуємо метод сценарного аналізу:

1. Хороші, оптимальні погодні умови, належним чином отримано та виконано заплановану кількість продукції за плановою ціною.

Таблиця 4.4

Аналіз ризиків проекту по вирощуванню нуту

Ризик	Фактори невизначеності, які формують ризик	Можливі наслідки	Інструменти управління ризиком
Економічний (Ризик падіння попиту)	Фінансова криза; Втрата частини споживачів через посилення конкуренції	Прийняття збитків і відсутність можливості повернення інвестицій	виробництва не на кількість, а на якість, спрямування ринків збуту на експорт
Форс-мажорний ризик	Непередбачувані погодні умови	Повна або часткова втрата врожаю та додаткові витрати на пересадку посівів	Створити резервний фонд, страхування посівів
Природний	Деградація ґрунтів, що гальмує розвиток сільського господарства	Збитки	Забезпечення оптимальної обробки ґрунту

2. Розвиваються несприятливі погодні умови, відповідно було зібрано та продано менше продукції, ніж очікувалося, за вищою ціною.

3. Дуже сприятливі погодні умови, що дозволяє зібрати більше продукції, ніж очікувалося, але продається за нижчою ціною.

Попередні дані для аналізу ризиків проекту вирощування нуту будуть внесені в таблицю 4.5.

Таблиця 4.5

Вихідні дані для розрахунку кількісного аналізу ризику проекту

Ймовірність одержання доходу	Поживна соя		Реалізована кількість, т
	Собівартість 1 т, грн.	Ціна 1т, грн.	
0,5	14250	18300	100
0,25	14250	22875	90
0,25	14250	13725	85

Таблиця 4.6

Розрахунок ризику

Ймовірність одержання доходу	Можливе значення доходу	Середнє очікуване значення доходу	Відхилення
0,50	4050	2025	-2025
0,25	7762,5	1940,6	-5821,8
0,25	-446,25	-111,6	557,6
Середньоквадратичне відхилення	25		
Коефіцієнт варіації	0,1		

Таким чином, на основі проведеного аналізу ризиків встановлено, що СТОВ «Гончарово» отримає середню очікувану вартість доходу в розмірі 3854 тис. грн + 0,01%. Ризик знаходиться в допустимих межах.

Так, якщо керівництво СТОВ «Гончарово» прийме управлінське рішення про реалізацію проекту вирощування нуту після озимого ячменю за один рік на одному полі до початку виробничо-господарської діяльності підприємства, термін окупності становитиме 2,15 року з окупністю вкладених коштів. 118% з використанням позикових коштів у сумі 520 тис. грн. Також на основі

проведеного аналізу ризиків було визначено, що СТОВ «Гончарово» отримає середню очікувану вартість доходу в розмірі 3854 тис. грн + 0,01%.

Тому запропонований проект є відносно надійним та економічним, тому його доцільно впроваджувати в практичне виробництво. При цьому слід пам'ятати, що успішне вирощування нуту має характеризуватися високим рівнем компетентності агронома, відповідним технологічним забезпеченням та швидким реагуванням на зміни зовнішнього середовища.

Вирощування нуту є привабливою бізнес-ідеєю з кількох причин: висока рентабельність цього нішевого вирощування; диверсифікація сівозміни і, як наслідок, покращення фітосанітарного стану полів і ґрунтів; диверсифікація виробництва як спосіб зниження фінансово-економічного ризику підприємства та страхування від неврожаю в господарстві. Слід зазначити, що всі культури, в тому числі і запропонований нут, передбачають укладання договірної угоди через відповідні канали збуту. Стратегія дистрибуції «на замовлення» значно полегшить виробничо-збутову діяльність.

4.2. Розрахунок параметрів оптимізаційної моделі та їх вплив на прогностні результати фінансово-господарської діяльності підприємства

Щоб забезпечити зростання прибутків, необхідно знайти невикористані можливості їх збільшення, тобто резерви зростання. Забезпечення зростання прибутку — це кількісно виражені можливості збільшення прибутку шляхом зміни інших факторів, що впливають на нього, а також запобігання (запобігання) збитків від інших видів діяльності.

Існує кілька основних можливих джерел зростання прибутку:

- збільшення виробництва;
- зниження витрат на виробництво та реалізацію продукції (собівартості);
- економія та раціональне використання коштів на заробітну плату працівників підприємства;

- впровадження досягнень науково-технічного прогресу, внаслідок чого підвищується ефективність роботи;

- підвищення відпускних цін з одночасним підвищенням якості продукції, збуту на більш вигідних ринках.

Використовуючи методи економіко-математичного моделювання, можна оптимізувати виробництво сільськогосподарської продукції даного підприємства. Рішення проблеми полягає в пошуку максимальної віддачі від продажів в умовах обмеженості виробничих ресурсів.

Підвищення ефективності сільськогосподарських підприємств змушує оптимізувати систему управління їхніми бізнес-процесами. Науковці зазначають, що цю проблему сьогодні неможливо вирішити без використання інформаційних систем і технологій, оскільки збільшення інформаційних потреб та розвиток інформаційних послуг пов'язані з новими пріоритетами та потребують використання нових методів управління. Процес планування виробничо-фінансової діяльності сільськогосподарського підприємства полягає у розробці з використанням інформаційних систем і технологій програми на календарний рік відповідно до комплексу агрономічних, ветеринарно-технічних та технологічно-організаційних та економічних заходів для досягнення планового виробництва з найменшими витратами на одиницю продукції.

Загалом планування виробництва в сільськогосподарських підприємствах — це точне прогнозування та програмування майбутнього виробничого процесу та його результатів на відповідних етапах. Досить важливо при складанні плану роботи підприємства досягти оптимальної збалансованості всіх елементів, дотримання порядку і послідовності виконання робіт; встановлюються терміни та відповідальні виконавці всього спектру різноманітних операцій, передбачених планом; встановлюються джерела та обсяги фінансування, а також ліміти витрат для кожного заходу, етапу та виду робіт.

Моделювання економічних процесів сільськогосподарського виробництва починається з розробки економіко-математичної моделі, що відбувається в певній послідовності:

- 1) постановка завдання та обґрунтування критерію оптимальності;
- 2) розробка математичної моделі;
- 3) збір і обробка вихідної інформації;
- 4) побудова детальної матриці завдань;
- 5) розв'язування комп'ютерної задачі;
- 6) аналіз отриманих результатів.

Останнім часом все більше уваги приділяється проблемі управління виробничими ризиками у сфері сільськогосподарського виробництва, що обумовлено гострою потребою розробки дієвого механізму обґрунтування виробничої програми підприємства за допомогою математичних розрахунків. Завдання оптимальної виробничої програми з урахуванням пріоритетних факторів ризику, таких як погодні умови, інфляція та зміна відпускних цін, можна сформулювати так: на основі комплексу умов необхідно визначити виробничу програму, яка забезпечить максимальну прибутковість.

Водночас модель має відповідати певним умовам:

- розміри сільськогосподарських угідь не повинні перевищувати наявної площі;
- посів сільськогосподарських рослин проводити на основі розроблених сівозмін;
- кормова база повинна повністю забезпечувати потреби тварин у кормах з урахуванням їх продуктивності;
- виробничі та матеріальні ресурси підприємства мають певну межу;
- техніко-економічні показники мають враховувати погодний, фінансово-економічний та виробничий ризик;
- очікуваний підприємством прибуток повинен бути максимальним.

Щоб обґрунтувати виробничу програму з урахуванням факторів ризику, проблему можна вирішити за кількома критеріями:

- мінімальні матеріальні та грошові витрати;
- максимальний прибуток від реалізації.

Для складання чисельної економіко-математичної моделі задачі необхідно підготувати та обробити великий обсяг вхідної інформації: посівні площі; їх продуктивність; потреба рослини в різних поживних речовинах; кількість тварин за видами; кормова цінність; потреба тварини в різних видах кормів; потреби підприємства в добривах, регуляторах росту рослин, пестицидах для забезпечення запланованої врожайності та продуктивності тощо. Оптимізуємо виробничу програму досліджуваного сільськогосподарського підприємства. Економіко-математичне моделювання було використано як метод дослідження можливих варіантів бізнес-тактики для підтримки оптимізації виробничої програми підприємства, оскільки: по-перше, повністю реалізовано принцип системного підходу; по-друге, вирішено проблему реалізації багатовимірної постановки задачі; по-третє, є можливість оперативного коригування досліджуваних параметрів у відповідності зі зміною внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на досліджуване підприємство.

Тому виправданою є оптимізація структури посівів з метою досягнення максимального прибутку від фінансово-господарської діяльності та підвищення економічної ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств.

Побудова економіко-математичної моделі оптимізації виробничої структури визначить сукупність основних умов господарського процесу в різних складових моделі: продуктові та ресурсні обмеження, методи виробництва, варіанти використання ресурсів з точки зору витрат та ефективності.

Важливою умовою правильної побудови економіко-математичної моделі є обґрунтування критерію оптимального рішення. Критерієм оптимальності в розробленій економіко-математичній задачі є максимізація прибутку, яка об'єднає два методи дослідження в один, оскільки початкові умови для моделі формувались на основі концепції максимізації; а також за рахунок концентрації досліджень – досягнення рентабельності з метою забезпечення та підвищення

ефективності управління виробництвом шляхом введення в продуктивний портфель обстежуваного сільгосп підприємства нової нішевої бобової культури – нуту.

Вихідні дані для розв'язування економіко-математичної задачі наведено в таблиці 4.7.

Загальна посівна площа – 1180 га, нут – не більше 100 га, кукурудзу та соняшник – не більше 200 га.

Критерієм оптимальності є максимальний дохід від реалізації сільськогосподарської продукції.

За результатами процесу моделювання розроблено математичну модель задачі, яка складається із системи лінійних обмежень і є задачею лінійного програмування.

Таблиця 4.7.

Вихідні дані до оптимізації виробничої програми

Показник	Кукурудза	Пшениця	Ячмінь	Соняшник	Нут
Урожайність, ц/га	32	28	25	17	20
Ціна, грн за 1 ц	753	885	803	1790	1830
Обсяг контрактної угоди, ц	5000	9000	11000	3000	1000

Цільова функція має вигляд:

$$Z = (32 \times 753)x_1 + (28 \times 885)x_2 + (25 \times 803)x_3 + (17 \times 1790)x_4 + (20 \times 1830)x_5 \rightarrow \max$$

$$Z = 24096x_1 + 24780x_2 + 20075x_3 + 30430x_4 + 36600x_5 \rightarrow \max$$

де:

x_1 — посівна площа за кукурудзою, га;

x_2 — посівна площа за пшеницею, га;

x_3 — посівна площа за ячменем, га;

x_4 — посівна площа за соняшником, га;

x_5 — посівна площа за нутом, га.

Дотримуючись економічного змісту, усі введені змінні матимуть лише невід'ємні значення:

$$x_1 \geq 0;$$

$$x_2 \geq 0;$$

$$x_3 \geq 0;$$

$$x_4 \geq 0;$$

$$x_5 \geq 0.$$

Модель має такі обмеження щодо встановлених контрактів:

$$32x_1 \geq 5000;$$

$$28x_2 \geq 9000;$$

$$25x_3 \geq 11000;$$

$$17x_4 \geq 3000;$$

$$20x_5 \geq 1000;$$

Обмеження земельних ресурсів будуть описані так:

$$x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 \leq 1180,$$

$$x_1 \leq 200;$$

$$x_4 \leq 200;$$

$$x_5 \leq 100.$$

Тому відповідно до оптимізаційної моделі виробничої програми необхідно знайти такі невід'ємні значення змінних, які задовольняють обмеження нерівностей і надають цільовій функції максимальне значення. Для визначення оптимального плану оптимізації виробничої програми сільськогосподарського підприємства використовуємо інструменти MS Excel.

Отриманий план з максимальним сукупним доходом від реалізації зібраного врожаю представлено в таблиці 4.8. В результаті оптимізації виробничої програми досягається збільшення загальної виручки підприємства. Показано, що керівництву досліджуваного сільгоспідприємства слід звернути увагу на збільшення прибутку за рахунок розширення сівозміни за рахунок впровадження нової культури в зерновій галузі – нуту, а також збільшення

реалізації продукції рослинництва шляхом оптимізації виробничої програми за рахунок скорочення витрати.

Таблиця 4.8

План оптимізації виробничої програми в підприємстві

Культура	2020		Розрахункове значення		Відхилення %
	посівна площа, га	%	посівна площа, га	%	
Кукурудза	218	18,47	200	16,95	-1,53
Пшениця озима	352	29,83	300	25,42	-4,41
Ячмінь	384	32,54	380	32,20	-0,34
Соняшник	226	19,15	200	16,95	-2,20
Нут	0	0	100	8,47	8,47
Разом	1180	100,00	1180	100,00	0

Загальний дохід господарства становитиме 30004,1 тис. грн., а площа посівів кукурудзи, пшениці, ячменю, соняшнику та нуту 200; 300,380; 200; 100 га. відповідно Для збільшення доходів від реалізації сільськогосподарських культур сільгосппідприємство має раціоналізувати посівні площі, відповідно до якої необхідно підвищити врожайність за рахунок зменшення площ під посівом кукурудзи, озимої пшениці та ячменю, соняшнику. Враховуючи рішення керівництва щодо сучасних тенденції розвитку нішевого рослинництва на сільськогосподарських ринках та активний розвиток зернової галузі на досліджуваному підприємстві, запропоновано відкриття нового напрямку – вирощування нішевої культури нуту.

Підвищення економічної ефективності сільськогосподарських підприємств пов'язане із збільшенням обсягів рослинницької продукції та збільшенням виручки від реалізації. Тому пропонується системний підхід до планування посівних площ, а також до оптимального відбору культур, які будуть введені до сівозміни. За таких умов в результаті реалізації

запропонованих заходів буде досягнуто оптимальне співвідношення посівних площ, що дозволить збільшити обсяги сільськогосподарського виробництва. Таким чином, завдяки оптимізації посівних площ товарних культур приріст прибутку від виробничо-збутової діяльності обстеженого сільськогосподарського підприємства збільшиться на 10596,1 тис. гривні, або 54,6% що підвищить рівень рентабельності та дасть змогу вийти з зони збитків.

Також на підставі проведених розрахунків оптимізації діяльності підприємства були сплановані його прогностичні фінансові результати, які відображені в таблиці з урахуванням показників проекту (таблиці 4.9).

Таблиця 4.9

Прогностичні показники фінансових результатів СТОВ «Гончарово»

Показник	2020 рік	Оптимізація	Відхилення
Дохід від реалізації	19408	30004,1	10596,1
Собівартість реалізованої продукції	20609	29859	9250
Інші операційні доходи	367	367	0
Інші операційні витрати	76	76	0
Фінансові витрати		50,5	50,5
Прибуток від основної діяльності	-4315	385,6	4700,6
Чистий прибуток	-4315	385,6	4700,6

Тому використання оптимізаційних розрахунків, отриманих на основі розробленої економіко-математичної моделі, дозволить сільськогосподарському підприємству своєчасно приймати управлінські рішення щодо розподілу посівів та формувати оптимальну сівозміну з урахуванням менш рентабельних культур.

Виходячи з оцінки ефективності комплексної моделі оптимізації планування можна цілком стверджувати, що його впровадження на СТОВ «Гончарово» має позитивний результат, про це свідчить проведене дослідження.

За результатами обґрунтування виробничої програми на основі оптимізації структури виробництва очікується приріст продукції рослинництва та збільшення виручки від реалізації. Запропоновано системний підхід до планування площ під перспективні культури, особливо нуту. В результаті запропонованих заходів буде досягнуто оптимальне співвідношення посівних площ, що дозволить збільшити виробництво.

Метод економіко-математичного моделювання слід використовувати як метод дослідження можливих варіантів бізнес-тактики при збереженні оптимізації виробничої програми підприємства, оскільки: по-перше, повністю реалізовано принцип системного підходу; по-друге, вирішено проблему реалізації багатовимірної постановки задачі; по-третє, є можливість оперативного коригування досліджуваних параметрів залежно від зміни внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на сільськогосподарське підприємство.

Побудова економіко-математичної моделі оптимізації виробничої структури визначить сукупність основних умов економічного процесу в окремих його елементах: продукт і ресурсну обмеженість, спосіб виробництва, можливість використання ресурсів з точки зору витрат і ефективності.

Підвищення ефективності виробництва досягається дотриманням принципу пропорційного розвитку сільськогосподарських культур, що дозволяє підтримувати певний баланс між ресурсами підприємства та запланованим обсягом виробництва та вирощування окремих рослин.

Отже, реалізація оптимального рішення, отриманого шляхом розв'язання оптимізаційної моделі, має призвести до значного збільшення виробництва сільськогосподарської продукції та збільшення прибутку, а також забезпечити комплексний облік зовнішніх і внутрішніх факторів сільськогосподарського виробництва, порівняти майбутні витрати та оцінити результати сільськогосподарського виробництва.

Таким чином досягається ефективне функціонування управління виробництвом у сільськогосподарському підприємстві на основі оптимізації

структури виробництва. Управлінські рішення щодо можливості введення незвичайних рослин до сівозміни сільськогосподарських підприємств є більш раціональними та збалансованими за умови, що розрахунок підтримки здійснюється на основі економіко-математичного моделювання оптимальної виробничої програми. [63]

Таким чином, використання оптимізаційної комплексної моделі управління фінансово-економічної діяльності сільськогосподарського підприємства дозволить збільшити чистий прибуток на 4700,6 тис. грн, шляхом оптимального розподілу ресурсів між продукцією підприємства.

Висновок по розділу 4

Запропоновано основні стратегічні напрями діяльності компанії, які дозволяють ефективно працювати в умовах економічної кризи. Для більш ефективної роботи підприємства необхідно оптимізувати ресурсний потенціал, розробити та реалізувати стратегію розвитку підприємства, що суттєво покращить фінансові результати.

Дослідження підтверджують, що підвищення рівня рентабельності сільськогосподарських підприємств можливе при оптимальному розподілі ресурсного потенціалу. Для вирішення цієї задачі розраховано економіко-математична модель, результатом якої є оптимізація використання обмежених виробничих ресурсів сільськогосподарських товаровиробників. Реалізація моделі на практиці дає змогу виявити резерви вивільнення ресурсів та напрями їх використання, що підвищить рівень прибутковості підприємства за умови ефективного використання його ресурсного потенціалу.

З метою вдосконалення бізнес-процесу виробництва у СТОВ «Гончарово» пропонується проект з вирощування нішевих культур – нуту. За результатами розрахунку проекту вирощування нуту можна зробити висновок, що запропонований проект окупиться за 2,15 років з бюджетом 820 тис. грн. та можливість одержання прибутку про низькому рівні ризику проекту.

Проведені розрахунки оцінки ефективності комплексної моделі оптимізації використання ресурсного потенціалу показали, що підприємство може збільшити чистий прибуток на 4700,6 тис. грн шляхом оптимального розподілу посівних площ між продукцією підприємства таким чином, що виручка від рослинництва буде складати 30001 тис. грн (на 10596,1 тис. грн більше ніж в 2020 році).

Виходячи з отриманих в розділі результатів можна цілком стверджувати, що впровадження методичних підходів до управління фінансово-господарською діяльністю СТОВ «Гончарово» має позитивний результат.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатом проведеної кваліфікаційної роботи по управлінню фінансово-господарською діяльністю підприємства, досліджено основні теоретичні аспекти по управлінню фінансовими ресурсами, аналізовано в цілому фінансовий стан підприємства, виявлено основні проблеми та запропоновано заходи, щодо покращення.

1. Дослідження проблеми управління фінансами підприємства в сучасних умовах розвитку України дозволило теоретично обґрунтувати та розробити такі рекомендації та пропозиції, спрямовані на вдосконалення низки методичних положень.
2. На основі наявних в економічній літературі підходів до визначення характеру фінансової діяльності підприємства визначено таке тлумачення цього поняття: це цілеспрямована діяльність фінансових служб компанії, спрямована на ефективну організацію фінансових ресурсів для розвитку компанії, покращення її фінансового забезпечення та оптимізацію фінансового стану, яка базується на системі управлінських заходів.
3. Процес управління фінансовою діяльністю підприємства базується на механізмі, що включає елементи зовнішнього та внутрішнього регулювання. Внутрішнє регулювання окремих аспектів фінансової діяльності підприємств здійснюється шляхом регулювання низки аспектів фінансової діяльності підприємства відповідно до вимог статуту з використанням розробленої системи цілей, внутрішніх стандартів і вимог.
4. Зовнішнє регулювання фінансової діяльності товариства значною мірою здійснюється нормативно-правовими актами, основними з яких є: Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про господарські товариства», «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та ін.
5. З урахуванням цілей і завдань фінансової діяльності підприємства для характеристики стану його управління доцільно використовувати різні

- групи показників: 1) абсолютні показники, такі як дохід і прибуток (фінансові результати); 2) показники фінансового стану.
6. У результаті проведення аналізу СТОВ «Гончарово» встановлено наступне. У структурі активу балансу підприємства частка необоротних активів коливається від 17.48% до 26.5%, а оборотних - відповідно від 73.5% до 82.52%. Основну частину в необоротних активах займають основні засоби, а оборотних активів складають запаси, дебіторська заборгованість.
  7. Запаси також в динаміці мають тенденцію до коливання. Так у 2018 р. сума запасів становить 10521 тис. грн., а станом на 2019 р. – 16564 тис. грн. Тобто за рік сума запасів збільшилась на 6043 тис. грн., тобто на 57,44%. У 2020 р. сума запасів знизилась до 14361 тис. грн., тобто на - 2203 тис. грн., що становить 13,3%. Дана динаміка є одним із негативних характеристик балансу підприємства. Дане явище вказує на те, що підприємство скоріш за все скорочує виробничі запаси унаслідок скорочення діяльності. Дебіторська заборгованість постійно збільшується.
  8. Основні засоби протягом аналізованого періоду мають позитивну динаміку. У 2018 році сума основних засобів становить 6546 тис. грн., а у 2017 році - 6381 тис. грн., тобто сума основних засобів зросла на 165 тис. грн., що у відсотковому співвідношенні становить 2,59%. В цілому необоротні активи підприємства коливаються.
  9. Результати аналізу свідчать про те, що сума власного капіталу за 2018 – 2020 рр. поступово зростала до 2019 року і має позитивну динаміку. У 2018 р. власний капітал підприємства складав 15848 тис. грн., у 2019 р. власний капітал становив 21438 тис. грн., відповідно зріс на 5590 тис. грн., що у відсотковому співвідношенні становить 35,27%. У 2020 р. в порівнянні з 2019 р. власний капітал підприємства зменшився на -4265 тис. грн. (19,9%) та становить 17173 тис. грн.. Збільшення власного капіталу а 2019 році є позитивною характеристикою для підприємства та вказує на

підвищення фінансової стійкості, але подальше зниження свідчить про погіршення фінансової стійкості.

10. Найбільшу частку в структурі пасиву підприємства займає власний капітал та становить 65,81% потім поточні зобов'язання та забезпечення – 20,14% та найменша частка довгострокових зобов'язань та забезпечень, що становили – 14,04%. У 2019 р. ситуація майже не змінилась, частка поточних зобов'язань та забезпечень (20,6%), та збільшилась частка власного капіталу (69,19%), та зменшилась частина довгострокових зобов'язань та забезпечень (10,05%).
11. На основі проведеного аналізу необхідно сказати, що протягом 2018 2019 рр. СТОВ «Гончарово» знаходилось на межі фінансової нестійкості, про що говорить нестача власних оборотних коштів для формування запасів і витрат, але вона компенсується за рахунок довгострокових та короткострокових зобов'язань для формування запасів і витрат. Тобто можна сказати, що підприємство має нормальну платоспроможність, не залежить від кредиторів та ефективно використовує залучені кошти.
12. Протягом 2019 – 2020 рр. баланс підприємства не був абсолютно ліквідним, оскільки перший показник не відповідає нормативам, тобто показники активу балансу є меншими за показники пасиву балансу. Тож, можна сказати, що за досліджений період підприємство не мало змоги оперативно за рахунок своїх платіжних коштів погасити борги, тобто підприємство має проблеми з абсолютною ліквідністю.
13. Також проведений аналіз фінансових результатів за 2018 – 2020 рр. СТОВ «Гончарово». У 2020 р. підприємство в результаті своєї діяльності отримало збиток у розмірі -4315 тис. грн. У 2019 р. підприємство отримало найбільший рівень чистого прибутку у розмірі 5640 тис. грн.
14. Динаміка показників рентабельності негативна. Так, рентабельність активів зростає в 2019 році та різко знижується до негативного значення в 2020 році. У 2018 р. результат показника був 9,48%, однак вже у 2019

значення зростає до 18,20 %, а у 2020 становить -15,02%. Тобто у 2020 р. 15,02 грн. збитків припадає на одиницю коштів, інвестованих в активи.

15. Запропоновано основні стратегічні напрями діяльності компанії, які дозволяють ефективно працювати в умовах економічної кризи. Для більш ефективної роботи підприємства необхідно оптимізувати ресурсний потенціал, розробити та реалізувати стратегію розвитку підприємства, що суттєво покращить фінансові результати.
16. Дослідження підтверджують, що підвищення рівня рентабельності сільськогосподарських підприємств можливе при оптимальному розподілі ресурсного потенціалу. Для вирішення цієї задачі розраховано економіко-математична модель, результатом якої є оптимізація використання обмежених виробничих ресурсів сільськогосподарських товаровиробників. Реалізація моделі на практиці дає змогу виявити резерви вивільнення ресурсів та напрями їх використання, що підвищить рівень прибутковості підприємства за умови ефективного використання його ресурсного потенціалу.
- 17.3 метою вдосконалення бізнес-процесу виробництва у СТОВ «Гончарово» пропонується проект з вирощування нішевих культур – нуту. За результатами розрахунку проекту вирощування нуту можна зробити висновок, що запропонований проект окупиться за 2,15 років з бюджетом 820 тис. грн. та можливість одержання прибутку про низькому рівені ризику проекту.
18. Проведені розрахунки оцінки ефективності комплексної моделі оптимізації використання ресурсного потенціалу показали, що підприємство може збільшити чистий прибуток на 4700,6 тис. грн шляхом оптимального розподілу посівних площадей між продукцією підприємства таким чином, що виручка від рослинництва буде складати 30001 тис. грн (на 10596,1 тис. грн більше ніж в 2020 році).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1 Лондар С.Г., Тимошенко О.В., Фінанси навчальний посібник. Нова Книга. Вінниця 2009 с.384.
2. Бандурка О.М., Орлов П.І., Фінансова діяльність підприємства: підручник К. : Либідь, 2003 с.384.
3. Базецька Г.І., Суботовська Л.Г., Ткаченко Ю.В., Фінанси підприємств планування та управління у виробничій сфері навч. посіб. Харк. нац. акад. міськ. госп ва. Х.: ХНАМГ, 2012. 292 с.
4. Демчук Н. І., Фінанси сільськогосподських підприємств Міжнародний науковий журнал "Інтернаука" . 2017.
5. Зянько В.В. Фінанси підприємств. Частина 1 : навч. посіб. Вінниця, ВНТУ, 2016. 126с.
6. Бердар М.М. Фінанси підприємств Навчальний посібник К. 2010 с. 352.
7. Державний стандарт України «системи управління якістю. Настанови щодо поліпшення діяльності» (ISO 9004:2001). К.: Держстандарт України, 2001. 44 с.
8. Балабанов И. Т. Анализ и планирование финансов хозяйствующего субъекта М. : Финансы и статистика, 2008. 394 с.
9. Байрак О.М, Теоретичні аспекти управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва 2013 Вип. 83. с. 189-196.
10. Фінанси підприємств: Підручник Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3 те вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2000. 460 с.
11. Фіщук Н. Ю., Голишевська А. А. Фінансовий менеджмент як невід'ємний інструмент управлінського інвентаря Економічний простір. 2011. № 47. С. 288 - 292.
12. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник; Київ. нац. ун т ім. Т. Шевченка. 2 ге вид., стер. К.: Знання, 2013. 375 с.

13. Паньков В.А. Контролінг і бюджетування фінансово господарської діяльності підприємства: навч. посібник К.: ЦУЛ, 2007. 112 с.
14. Зачосова Н.В., Куценко Д.М., Правові аспекти антикризового управління в системі фінансового менеджменту Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту В№2 2011 с.172- 180
15. Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту : пер. з англ. К. : Молодь, 2009. 1000 с.
16. Любенко Н.М. Фінанси підприємств: навч.посібник К.: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
17. Фінанси промислових підприємств : навч. метод. комплекс для студ. уклад.: О. Ю. Ніпіаліді, Н. І. Карпишин; Терноп. нац. екон. ун т. Т. : Екон. думка, 2007. 131 с.
18. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібник К.: КНЕУ, 2003. 554 с.
19. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: учебный курс [2 е изд., перераб. и доп.]. К.: Эльга, Ника центр, 2008. 656 с.
20. Конституція України від 28.06.1996 р. Відомості Верховної Ради. 1996..
21. Господарський кодекс України. Від 16 січня 2003 р. № 436 IV. З подальшими змінами Відомості Верховної Ради (ВВР). № 18, №
22. Податковий кодекс України Голос України. 2010. 3 грудня.
23. Закон України Про господарські товариства: від 19.09.91 р. ВР 1577 12
24. Закон України Про підприємництво: від 07.02.91 р. ВР № 698 XII.
25. Закон України Про підприємства в Україні: від 27.03.91 р. ВР №888 12.
26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” затверджений наказом Мінфіну України від 31.03.99 № 87
27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 “Звіт про фінансові результати”, затверджений наказом Мінфіну України № 87 від 31.03.99 р.

28. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід”, затверджений наказом Міністерства України від 29.11.99 р. №290
29. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”, затверджений наказом Міністерства України від 31.12.99 р. № 318
30. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 “Звіт про рух грошових коштів”, затверджений наказом Міністерства України № 87 від 31.03.99 р.
31. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 “Фінансовий звіт суб’єкта підприємництва”, затверджений наказом Міністерства України від 25.02.2000 р. № 39
32. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. 2 е издание, перераб. и доп. М.:Финансы и статистика, 2009. 512 с.
33. Теплова Т. В. Финансовый менеджмент: управление капиталом и инвестициями : учебник для ВУЗов М. : ГУ ВШЭ, 2011. 350 с.
34. Вакулєнко А.В. Управління прибутком. К.: КНЕУ, 2006. 167 с.
35. Боженко Л. І., Гутта О. Й. Управління прибутком підприємства. Л.: Афіша, 2010. 176 с.
36. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С., Негашев Е.В. Методика финансового анализа. М.: ИНФРА М, 2010. 207 с.
37. Бланк И. А. Управление использованием капитала К. : Ника центр, 2010. 656 с.
38. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент : підручник К. : Центр навчальної літератури, 2006. 520 с.
39. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник: За ред.. проф.. Г. Г. Кірейцева. Київ: ЦУЛ, 2009. 496с.
40. Вараксіна О. В., Іщейкін Т. Є., Онупко О. М. Управління конкурентоспроможністю підприємства: теоретичний аспект Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. 2020. № 5. С. 24-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2020_5_6

41. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
42. Нужна С. А., Мороз С. І. Економіко математичне моделювання в бізнес плануванні підприємств аграрної сфери. Ефективна економіка. 2021. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua ?op=1&z=8813>
43. Буренніков Ю. Ю. Управління інноваційною діяльністю в промисловості: сутність, особливості розвитку, шляхи удосконалювання: Вінниця: ВНТУ, 2011. 184 с.
44. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. 2 ге вид., доп. і перероблене. К.: КНЕУ, 2002. 624 с.
45. Табачникова М. Б. Теоретические концепции эволюционных изменений социально экономических систем Вестник ЦИРЭ 2005. №6.
46. Н.О. Власова, І. Ю. Мелушова Формування фінансових результатів як складова процесу управління підприємством *Економіка підприємства* URL: <http://institutiones.com/general/954-ekonomicheskij-analiz-effektivnosti-promyshlennogo-predpriyatiya.html>
47. Вишневська О. М. Ресурсний потенціал підприємств сільських територій Миколаїв: «Видавництво Ірини Гудим», 2009. 248 с
48. Боровик В.В. Резерви підвищення ефективності використання ресурсів у сільськогосподарському виробництві за допомогою моделювання *Актуальні проблеми економіки*. 2005. № 10. С. 41-44.
49. Ванієва А.Р. Методичні засади економічної оцінки виробничо ресурсного потенціалу господарської діяльності *Агросвіт*. 2013. № 9. С. 50-53.
50. Терещенко С.І. Ресурсне забезпечення аграрних формувань в умовах нестабільної економіки *Економіка АПК*. 2013. №7. 82- 86.
51. Кафлевська С.Г. Оцінка демографічних чинників формування трудового потенціалу сільських територій *Економіка АПК*. 2011. № 12. С. 102-108.

52. Березіна Л.М. Виробнича функція та ресурсний потенціал аграрних підприємств Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. Ринкова трансформація економіки АПК. 2006. Вип. 31. С. 64-68.

53. Ресурсний потенціал аграрної сфери: проблеми та завдання ефективного використання : аналіт. доп. О.В. Собкевич, В.М. Русан, А.Д. Юрченко, О.В. Ковальова. К. : НІСД, 2013. 76 с.

55. Єдинак Т.С. Омельницька Ю.Е. Особливості калькулювання собівартості продукції рослинництва сільськогосподарськими підприємствами *Економіка і суспільство* 2018. Випуск № 19. С. 1260-1265

56. Винниченко Н.В., Лінська А.С. Проблеми оптимізації облікового процесу на сільськогосподарських підприємствах. Ефективна економіка. 2017. № 12.

57. Гіржева О.М., Бірченко Н.О. Стратегічний інструментарій ризик менеджменту підприємств аграрної сфери. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2017. Вип. 185. С. 115-123.

58. Бадалов Х.М. Досягнутий рівень собівартості продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах. Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2015. № 1. С. 203-210.

59. Безводний аміак: переваги застосування
URL:<http://propozitsiya.com/ua/bezvodniy-amiak-perevagi-zastosuvannya>.

60. Офіційний веб сайт державного підприємства МНТЦ «Агробіотех» НАН України URL: <http://www.agrobiotech.com.ua/uk>.

61. Дивнич О.Д., Демиденко Л.М. Інноваційні напрями зниження собівартості виробництва продукції рослинництва *Економіка і суспільство* 2017. Випуск 13 С. 435-441

62 URL:<https://www.seeds.org.ua/nut-yak-nisheva-kultura-yaka-maye-veliki-perspektivi>

63. Горобець Н. М., Дьяченко Н. К. Економіко математичні підходи до оптимізації виробничої програми аграрних підприємств. Інвестиції: практика та досвід 2019. №13. С. 30-34.

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс (Звіт про фінансовий стан)			
на 31 грудня 2019 р.			
			Форма №1 Код за ДКУД 1801001
А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
І	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	15
первісна вартість	1001	-	16
накопичена амортизація	1002	-	1
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	6 381	6 546
первісна вартість	1011	11 616	13 736
знос	1012	5 235	7 190
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	6 381	6 561
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	10 521	16 564
Виробничі запаси	1101	2 924	7 163
Незавершене виробництво	1102	3 227	6 243
Готова продукція	1103	4 370	3 158
Товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 018	1 649
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	2 150	52
з бюджетом	1135	-	34
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3 965	5 637
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	42	-
Готівка	1166	-	-
Рахунки в банках	1167	42	-
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-

Продовження додатку А

у тому числі в:	1181	-	-
резервах довгострокових зобов'язань			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	4	487
Усього за розділом II	1195	17 700	24 423
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	24 081	30 984

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	22	22
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	291	291
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	15 535	21 175
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	15 848	21 488
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відтерчені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	2 857	2 857
Інші довгострокові зобов'язання	1515	525	256
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благочинна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	3 382	3 113
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	4 647	4 642
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	155	1 092
розрахунками з бюджетом	1620	21	1
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	2	9
розрахунками з оплати праці	1630	21	30
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	5	605
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відтерчені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	4
Усього за розділом III	1695	4 851	6 383
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста партія активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	24 081	30 984

Продовження додатку А

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2019 р.

Форма №2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	24 725	15 667
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
<i>премії підписані, валова сума</i>	2011	-	-
<i>премії, передані у перестраховування</i>	2012	-	-
<i>зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	-	-
<i>зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(15 880)	(10 813)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	8 845	4 854
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
<i>зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	2111	-	-
<i>зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	80	17
у тому числі:	2121	-	-
<i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	-	-
<i>дохід від використання коштів, звільнених від оподаткування</i>	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(2 725)	(2 583)
Витрати на збут	2150	(502)	(-)
Інші операційні витрати	2180	(58)	(5)
у тому числі:	2181	-	-
<i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	5 640	2 283
збиток	2195	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
<i>дохід від благодійної допомоги</i>			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Витрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатку А

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2020 р.

Форма N2 Код за ДКУД 1801003

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	19 408	24 725
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестраховування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(20 609)	(15 880)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	-	8 845
збиток	2095	(1 201)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	367	80
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(3 052)	(2 725)
Витрати на збут	2150	(353)	(502)
Інші операційні витрати	2180	(76)	(58)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	5 640
збиток	2195	(4 315)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатку А

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	5 640
збиток	2295	(4 315)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	5 640
збиток	2355	(4 315)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(4 315)	5 640

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	17 596	13 551
Витрати на оплату праці	2505	1 377	1 062
Відрахування на соціальні заходи	2510	297	235
Амортизація	2515	1 557	1 956
Інші операційні витрати	2520	5 017	4 107
Разом	2550	25 844	20 911

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Ректорові Національного ТУ
«Дніпровська політехніка»
проф. Олександр АЗЮКОВСЬКОМУ

ЛИСТ – ЗАМОВЛЕННЯ

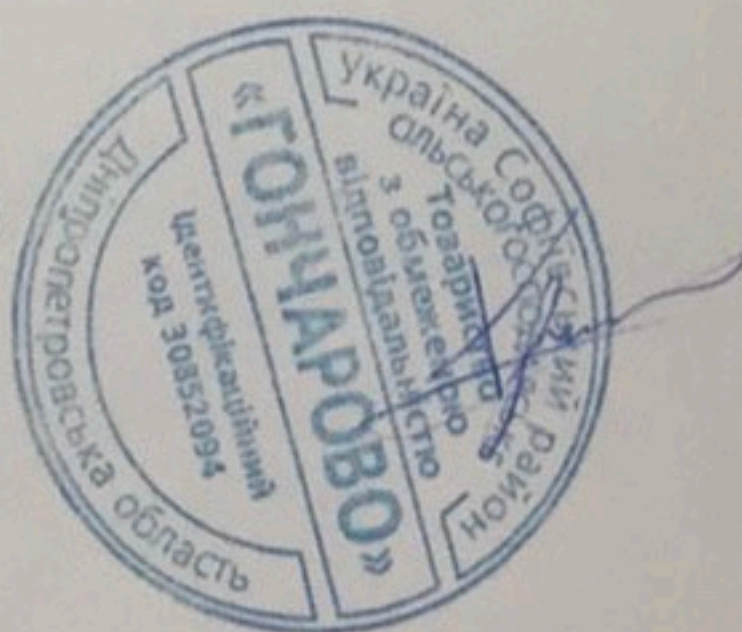
на виконання кваліфікаційної роботи

Просимо Вас надати можливість студенту групи 072м-20з-1 фінансово-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки НТУ «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Івану МОФІ виконати кваліфікаційну роботу магістра на тему «Управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарських підприємств на прикладі СТОВ «Гончарово».

Тема роботи є актуальною для даного підприємства, тому що завдання, поставлені в роботі, вирішують реальні проблеми підприємства і можуть бути використані з метою підвищення результативності та ефективності його діяльності.

Фінансово-економічна інформація СТОВ «Гончарово», передана для виконання кваліфікаційної роботи, підпадає під дію внутрішнього «Положення про комерційну таємницю» та не підлягає оприлюдненню.

Головний бухгалтер
СТОВ «Гончарово»

Ольга ХОДАК

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу студента
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»
Навчально-наукового Інституту економіки
фінансово-економічного факультету
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
на тему «Управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарських
підприємств на прикладі СТОВ «Гончарово»

Івана МОФИ

Кваліфікаційна робота магістра виконана на актуальну тему, оскільки в умовах поглиблення кризових явищ в економіці України особливого значення набувають питання забезпечення життєдіяльності підприємств.

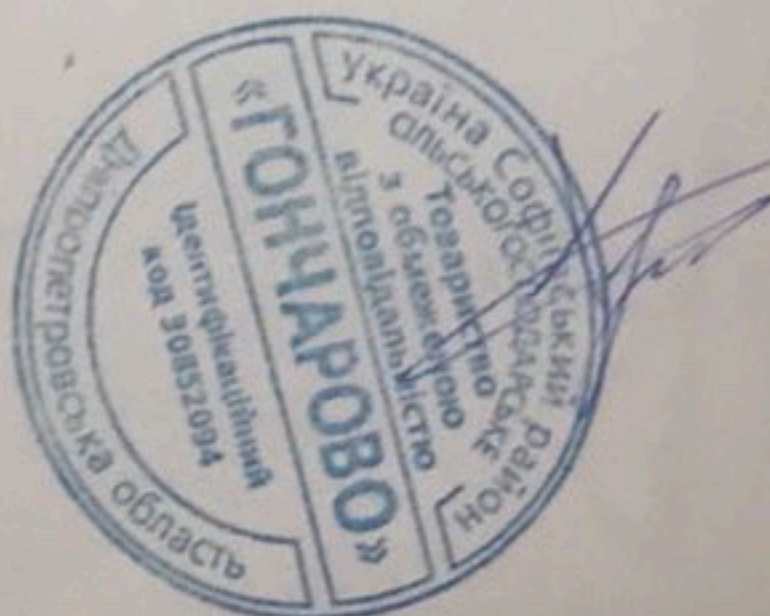
В роботі розглянуті існуючі теоретико-методичні підходи до управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарських підприємств, але незважаючи на широкий спектр досліджень із зазначеної тематики, процес управління на підприємстві не отримав достатньої розробки. Важливість і практична значимість даних проблем обумовила вибір теми дипломної роботи, її мети і завдань.

Теоретичні значення роботи, полягають у сформульованих висновків та пропозицій щодо управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського підприємства і напряму його удосконалення. Практичні положення роботи, полягають у розробленні методичних рекомендацій щодо управління фінансово-господарською діяльністю і напряму його удосконалення також можуть бути використані в роботі підприємства.

Одержані результати носять реальний характер, а розроблені методичні рекомендації щодо управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського підприємства, можуть бути використані в його роботі.

Слід зазначити, що кваліфікаційна робота виконана в повному обсязі, відповідає отриманому завданню, тому заслуговує оцінки «відмінно»

Головний бухгалтер
СТОВ «Гончарово»

Ольга. ХОДАК

ВІДЗИВ

на кваліфікаційну роботу студента групи 072м-20з-1 Івана МОФІ «Управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарських підприємств на прикладі СТОВ «Гончарово», яка представлена для присвоєння ступеня «магістр» кваліфікації «магістр фінансів, банківської справи та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. *Мета дипломної роботи* — теоретичне обґрунтування та удосконалення методичних підходів до управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського підприємства.

2. *Обрана тема актуальна* оскільки в умовах поглиблення кризових явищ в економіці України особливого значення набувають питання забезпечення життєдіяльності підприємств.

3. *Тема кваліфікаційної роботи магістра* безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності магістра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».

4. *Задачі кваліфікаційної роботи* містять елементи наукового дослідження, що відповідає вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики магістра.

5. *Автором* удосконалено методичний підхід до управління фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського підприємства на основі комплексного підходу, який, на відміну від існуючого, дозволяє побудувати оптимальну структуру посівної площі з урахуванням впровадження нішевої продукції, що дозволить підприємству вийти зі збитковості..

6. *Робота з керівником роботи та інновації запропонованих рішень.* Студент Іван МОФА відвідував консультації, та прислухаючись до порад керівника виконував роботу самостійно. *Кваліфікаційна робота* містить обґрунтування удосконалених методичних підходів щодо діяльності підприємства.

7. *Самостійність при виконанні та оформленні результатів досліджень.* Ступінь самостійності при виконанні кваліфікаційної роботи ст. Івана МОФІ. достатня висока.

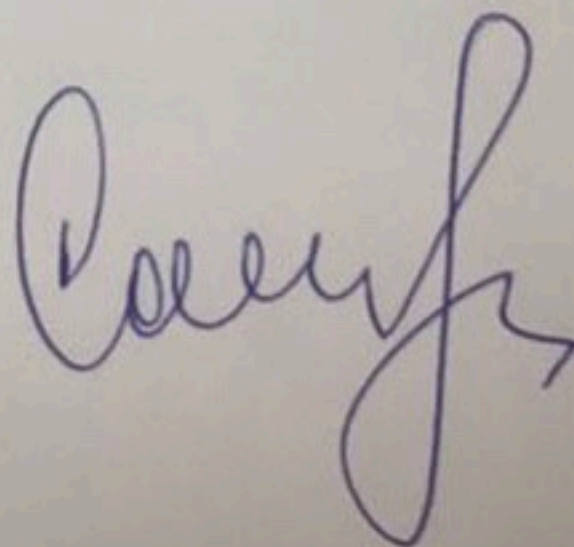
8. *Виконання презентації.* Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи.

9. *Дотримання стандартів.* Оформлення пояснювальної записки виконано в основному у відповідності зі стандартами ЄСКД.

10. *Робота Івана МОФІ отримала позитивну оцінку зовнішнього рецензента.*

Таким чином констатуємо, що кваліфікаційна робота Іван МОФІ рекомендується до захисту з оцінкою 82 бала.

Науковий керівник
кваліфікаційної роботи магістра
к.е.н., проф.

Людмила СОЛЯНИК